

**WYDZIAŁ PROMOCJI
I ROZWOJU GOSPODARCZEGO**

**STRATEGIA ROZWOJU
POWIATU
LUBACZOWSKIEGO**

*LUBACZÓW
Grudzień 1999*

WSTĘP.....	3
I. RAPORT O STANIE POWIATU LUBACZOWSKIEGO	7
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU	8
Położenie i podział administracyjny	8
Warunki klimatyczne	10
2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE	12
Dane demograficzne	12
Pracujący i bezrobotni	14
Bezrobocie	15
3. WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE	18
Oświata	18
Mieszkalnictwo	20
Służba zdrowia	21
Pomoc społeczna	24
Bezpieczeństwo	27
4. GOSPODARKA	29
Przemysł	29
Infrastruktura finansowa	32
Rolnictwo	33
5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	42
Gospodarka wodno ściekowa	42
Gospodarka odpadami	43
Elektroenergetyka	43
Telekomunikacja	43
Gazownictwo	44
Drogi i szlaki komunikacyjne	44
6. KULTURA I TURYSTYKA	47
Walory przyrodnicze	47
Walory turystyczne	48
Działalność kulturalna	52
II. WIZJA ROZWOJU POWIATU LUBACZOWSKIEGO	57
1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE	57
2. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON POWIATU	59
3. MISJA POWIATU LUBACZOWSKIEGO	66
4. CELE I ZADANIA STRATEGICZNE	67

WSTĘP

Pojęcie „strategia rozwoju” nie jest jednolite i może być różnie rozumiane i ujmowane.

Strategia jest to zespół wzajemnie skoordynowanych rozwiązań społeczno – ekonomicznych, dotyczących realizacji przedsięwzięć na wielką skalę, mających na celu rozwój gospodarczy.

„**Strategia rozwoju**” jest to sztuka formułowania długookresowych celów, a także ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu oraz wybór działań umożliwiających realizację przyjętych priorytetów rozwoju. Strategia rozwoju powinna odpowiadać na pytania:

gdzie jesteśmy?, dokąd zmierzamy?, co musimy zrobić, aby funkcjonować i rozwijać się w przyszłości?

Prezentowany poniżej dokument, nazwany „Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Lubaczowskiego”, podejmuje próbę udzielenia odpowiedzi na postawione powyżej, fundamentalne pytania.

Strategiczny program rozwoju powiatu, opracowany przy udziale świadomych i aktywnych członków lokalnej społeczności, wytycza cele i kierunki rozwoju, stwarza podstawy do wielokierunkowego i zrównoważonego rozwoju w oparciu o lepsze wykorzystanie własnych zasobów. Równocześnie napisana strategia rozwoju powiatu zapewni lepsze wykorzystanie środków budżetowych.

Opracowana strategia na lata 1999-2010 uwzględnia 4 letnią kadencyjność rad powiatu, jak również zakłada, że powiat lubaczowski pozostanie w niezmiennym kształcie po 31 grudnia 2000r tj. po ocenie podziału terytorialnego państwa przez Sejm, Senat i Radę Ministrów.

Czy jest nam potrzebna strategia rozwoju, a jeśli tak to, jakie będziemy mieli z jej opracowania korzyści?

Odpowiadając na postawione powyżej pytanie można stwierdzić, że planowanie strategiczne redukuje niepewność funkcjonowania i rozwoju powiatu oraz zwiększa jego zdolności adaptacyjne w zmieniającym się świecie zewnętrznym.

Budowanie strategii rozwoju należy do nowych form działalności samorządu terytorialnego, ich prowadzenie i rozwijanie jest niezbędne ze względu na głębokie zmiany systemowe, które miały miejsce w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat, a mianowicie:

-wprowadzenie gospodarki rynkowej, w związku z czym na rozwój lokalny oddziałuje wiele sił, grup nacisku i interesów wymagających ukierunkowania i koordynacji. Koordynacja ta jest zapewniona różnymi instrumentami, a jednym z nich powinna być właśnie strategia rozwoju;

-reaktywowanie samorządu terytorialnego trójstopniowego i przejęcie przezeń wielu kompetencji zarządczych, co pociąga za sobą odpowiedzialność za powiat

-demokratyzacja samorządów-realna odpowiedzialność przed społecznością lokalną, wyborcami;

-wzrastająca podmiotowość aktorów życia gospodarczego i społecznego, wzrost znaczenia praw jednostki a także oczekiwania społeczności lokalnych, które chcą uczestniczyć w podejmowaniu decyzji.

Strategia rozwoju umożliwia:

- podporządkowanie działań doraźnych działaniom długofalowym
- ukazanie klarownego obrazu celów i kierunków rozwoju społeczno – ekonomicznego powiatu, akceptowanego przez mieszkańców
- zmniejszenie niepewności i ryzyka działania lokalnych przedsiębiorców
- maksymalne wykorzystanie aktywów czyli silnych stron szans rozwojowych, kompensowanie słabych stron i zagrożeń
- zrównoważony rozwój gospodarczy
- większe szanse powiatu uzyskania dodatkowych, zewnętrznych źródeł finansowania
- lepsze zagospodarowanie zasobów (ziemi, ludzi, obiektów, sprzętu, wiedzy, instytucji i środków finansowych)
- efektywniejsze gospodarowanie budżetem powiatu i stymulowanie przez władze lokalne zmian zgodnych z programem rozwoju
- zwiększenie oddolnej inicjatywy i wpływu społeczności lokalnej na kierunki rozwoju powiatu, oraz wizję sukcesu
- przełamywanie bezsilności mieszkańców i ukazywanie im perspektyw.

Strategia ma kluczowe znaczenie dla samorządu terytorialnego, pragnącego osiągnąć sukces. Należy jednak podkreślić, że nie wszędzie można i warto budować strategię rozwoju. Wypracowują ją tylko ci, których na to stać tak pod względem intelektualnym, jak i organizacyjnym, ale przede wszystkim- determinuje ją stan świadomości i aspiracji. Taką społecznością jest niewątpliwie społeczność powiatu Lubaczowskiego- aktywna, świadoma swoich możliwości i ograniczeń, zdolna do wypracowania i wdrożenia strategii.

Podstawową funkcją strategii jest z jednej strony dostarczanie informacji podmiotom gospodarczym, inwestorom i mieszkańcom o długookresowych uwarunkowaniach rozwoju i sposobach rozwiązywania problemów, jakie w związku z nimi powstaną, z drugiej strony są to także deklaracje i zobowiązania władz do podjęcia określonych przedsięwzięć i działań. Strategia staje się więc podstawowym dokumentem długofalowej polityki, także lokalnej, a jej opracowanie jest wręcz niezbędne, gdyż tworzy dobrą platformę współpracy, współdziałania wszystkich zainteresowanych podmiotów, głównych aktorów życia publicznego, tj. samorządu, administracji rządowej, instytucji pozarządowych, podmiotów gospodarczych, wreszcie-mieszkańców.

W planie strategicznym identyfikuje się więc najistotniejsze problemy rozwojowe, formułuje misję i cele strategiczne oraz wariantowe opcje strategiczne, czyli sposoby osiągnięcia określonych celów.

Plan strategiczny określa też kierunki i granice działań władz.

Formułuje się w nim również zadania operacyjne wynikające z określonych celów strategicznych. Tę część określa się na ogół planem operacyjnym, lub realizacyjnym. Plan operacyjny stanowi uszczegółowienie określonej strategii w postaci projektów przedsięwzięć i programów.

Na podstawie planu operacyjnego następuje uruchomienie poszczególnych działań. Może jednak zdarzyć się, że niektóre przedsięwzięcia zostaną uruchomione jeszcze przed ostatecznym zakończeniem opracowania planu operacyjnego.

Na proces planowania strategicznego składa się więc kilka wzajemnie powiązanych faz:

- * diagnozowanie
- * projektowanie
- * konsultowanie
- * wdrażanie
- * monitoring i kontrola

Punktem wyjścia każdej strategii jest diagnoza prospektywna, pozwalająca nie tylko na całościową ocenę stanu istniejącego oraz dotychczasowych tendencji rozwojowych, lecz także na wskazanie głównych trendów i kierunków rozwoju w przyszłości. Zarówno w diagnozowaniu, jak i monitorowaniu istotne jest więc nie tylko szczegółowe śledzenie sytuacji w obrębie podmiotu strategii, lecz i w jego otoczeniu.

W jakich ramach formalno-prawnych opracowano strategię rozwoju powiatu?

Formułowanie jak i realizacja strategii odbywa się w konkretnej przestrzeni, która tworzy jej ramy funkcjonalne. Celem podejmowanych wysiłków powinno być łączenie założeń polityki gospodarczej i społecznej, zwartej w strategii z polityką przestrzenną i inwestycyjną.

Najszerzej problematyką planowania strategicznego zajmują się przepisy z dnia 7 lipca 1994 roku o zagospodarowaniu przestrzennym /Dz. U. Nr 89 poz. 415 z późn. zm./- nakładają obowiązek zapewnienia spójności polityki planowania przestrzennego, dotyczy to studium zagospodarowania przestrzennego województwa i stadium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, powinny więc opierać się one o strategię rozwoju.

Aktualnie brak w Polsce zatwierdzonej formalnie koncepcji strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Przy opracowaniu strategii powiatu zostały uwzględnione następujące dokumenty:

- *„Koncepcja polityki zagospodarowania przestrzennego kraju. Polska 2000 +”, materiał o zasadniczym znaczeniu dla formułowania strategii, szczególnie na poziomie województwa;
- *„Strategia dla Polski” – jest to raczej materiał deklarowany, o charakterze postulatywnym;
- *„Strategia rozwoju gmin wiejskich”- wybrane materiały z konferencji podsumowujących Program „Gmina”;
- *„Państwo sprawne, przyjazne, bezpieczne. Program decentralizacji funkcji państwa i rozwoju samorządu terytorialnego”, opracowany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji;
- *„Zarys strategii rozwoju regionalnego Polski” wraz z analizami pomocniczymi, mający szczególne znaczenie dla sfery polityki regionalnej i lokalnej;
- *„Szanse i bariery rozwoju przedsiębiorczości w regionie podkarpacia”- materiały pokonferencyjne II Międzynarodowej Konferencji Naukowej w Jarosławiu;
- *Założenia Strategii Narodowej;
- *Założenia Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego;
- *Priorytety określone w funduszach PHARE.

Stanowią one pożądany materiał wyjściowy i tworzą ogólne ramy, w jakich poruszali się twórcy strategii.

Nie ulega wątpliwości, że sukces powiatu, zależy od skutecznego i efektywnego zarządzania. Jest ono zaś możliwe tylko wówczas, gdy realizuje ona cele i zadania podporządkowane jasnej i, co niezwykle ważne, akceptowalnej społecznie strategii rozwoju. To ostatnie zaś związane jest bezpośrednio z metodyką przyjętych prac nad strategią, którą z kolei przedstawiamy obszernie w następnym akapicie.

W kwestii znaczenia posiadania własnej strategii należy zwrócić jeszcze uwagę na jeden tylko aspekt – mianowicie aspekt motywacyjny. Strategia rozwoju jest świetnym narzędziem motywacyjnym tak dla lokalnych społeczności, jak i władz powiatowych, upodmiotawiając zarazem te grupy. Jest to sprawa bardzo istotna – przyjmuje się bowiem, że motywacja jest jednym z najważniejszych impulsów współczesnych społeczności.

Jak wyglądały prace nad strategią?

Przedstawiona strategia wypracowana została w wyniku połączonych wysiłków wszystkich ważniejszych lokalnych środowisk i instytucji odpowiedzialnych za gospodarczy i społeczny rozwój powiatu Lubaczowskiego. Strategia ta, formułując cele strategiczne i priorytety wzrostu, wskazuje kierunki koncentracji wysiłku zbiorowego wspólnoty mieszkańców i zmian, które powinny zostać przeprowadzone, aby uzyskać oczekiwane efekty. Zarząd powiatu musi być liderem tych zmian.

Przystępując do budowania strategii rozwoju, niezbędnym było przede wszystkim poznanie otoczenia oraz zrozumienie zachodzących procesów i przewidywanych kierunków zmian- a więc dokładne poznanie powiatu Lubaczowskiego. Kolejnym etapem prac było określenie dziedzin strategicznych, które będą następnie rozwijane. Dokonane tu oceny wskazują kierunki, w jakich powiat powinien się specjalizować.

Metodyka dalszych prac powinna więc wyglądać następująco: zidentyfikowane cele społeczno-gospodarcze zostają sprawdzane, zweryfikowane, czy są możliwe do zrealizowania w konkretnej przestrzeni, następnie informacja zwrotna „powracać” będzie do autorów strategii rozwoju celem wyboru najlepszych środków i narzędzi dla realizacji założonych i już zweryfikowanych celów.

Powiat Lubaczów jest częścią województwa podkarpackiego, a także makroregionu południowo-wschodniej Polski. Strategia uwzględnia istniejące uwarunkowania województwa oraz jego miejsce w terytorialnej organizacji państwa. Dostosowuje się do istniejącej w województwie podkarpackim sytuacji, wykorzystując zarazem te jego uwarunkowania, które w sposób bezpośredni lub pośredni są z nią związane. Rozwój powiatu jest bowiem w znacznym stopniu uzależniony od decyzji oraz środków finansowych skupionych na poziomie województwa.

Autorzy strategii duży nacisk położyli na możliwości twórczego działania przedstawicieli społeczeństwa lokalnego, wykorzystania ich wiedzy i doświadczeń.

Punktem wyjścia do planów strategicznych stał się raport diagnostyczny o stanie Powiatu Lubaczów.

Etapy tworzenia strategii:

- I. Zebranie istotnych danych***
- II. Analiza SWOT (praca w grupie wyłonionej przez prof. Kościka z AR Lublin)***
- III. Proces planowania rozwoju***
- VI. Ostateczne opracowanie strategii***

Strategia adresowana jest do przedstawicieli podmiotów gospodarczych, mieszkańców, oraz inwestorów zainteresowanych powiatem, a jej wartość może być rozpatrywana w skali powiatu jak i również w skali województwa, którego Powiat Lubaczów jest częścią składową.

I. RAPORT O STANIE POWIATU

Przedstawiona charakterystyka powiatu lubaczowskiego jest raportem o stanie społeczno-gospodarczym, który został wypracowany na podstawie dostępnych materiałów statystycznych oraz materiałów z „Raportu o stanie środowiska w powiecie lubaczowskim w 1998r.”, „Raportu o aktualnym stanie rolnictwa powiatu lubaczowskiego i proponowanych kierunkach rozwoju”, oraz informacji na temat „Ochrona środowiska i regulacja stosunków wodnych w powiecie lubaczowskim”. Informacji przesłanych z Ośrodków Pomocy Społecznej, jednostek organizacyjnych powiatu, instytucji okołobiznesowych z terenu powiatu. Materiały te umożliwiły dokładne rozpoznanie stanu społeczno-gospodarczego powiatu na tle jego otoczenia, w ujęciu problemowym i przestrzennym zarówno z gospodarczego, jak i społecznego punktu widzenia.

Powiat Lubaczów na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA POWIATU

Położenie i podział administracyjny

Powiat lubaczowski zajmuje przygraniczne północno-wschodnie tereny województwa podkarpackiego. Od wschodu graniczy z Ukrainą (obwód lwowski, rejony Żółkiew i Jaworów) od północy z województwem lubelskim (powiaty Tomaszów Lubelski i Biłgoraj), od południa i zachodu z powiatem Jarosław i Przeworsk.

Powierzchnia powiatu wynosi 1 310 km² (7,3% powierzchni województwa). Powiat zamieszkuje 58 198 osób, w tym ludność wiejska około 62%. Gęstość zaludnienia wynosi 44 osób/km². Pod względem administracyjnym powiat dzieli się na 4 gminy, 3 miasta i gminy, gdzie są wspólne władze wiejsko-gminne i jedno miasto. Największy ośrodek miejski to Lubaczów, który liczy 12 756 mieszkańców. Pozostałe miasta to: Cieszanów – 1 803 mieszkańców, Narol – 2 156 mieszkańców, oraz Oleszyce – 3 467 mieszkańców. Miasta te są siedzibami władz miejsko-gminnych. Siedziby gmin to: Horyniec liczący 2740 mieszkańców, Stary Dzików – 1 414 mieszkańców i Wielkie Oczy 935 mieszkańców. Gmina Lubaczów swą siedzibę ma w mieście Lubaczowie.*

Tabela 1. Podział administracyjny powiatu lubaczowskiego

Nazwa jednostki administracyjnej	Powierzchnia w km ²	Miejscowości	
		ogółem	w tym sołectwa
Powiat ogółem	1310	126	79
Razem miasta	58	-	-
Cieszanów	15	-	-
Lubaczów	26	-	-
Narol	12	-	-
Oleszyce	5	-	-
Razem wieś	1252	126	79
Cieszanów	204	13	11
Horyniec	203	22	11
Lubaczów	203	32	22
Narol	192	24	15
Oleszyce	147	12	5
Stary Dzików	156	7	5
Wielkie Oczy	147	16	10

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł

* materiały własne – stan na dzień 31.12.1998r.

Mapa Powiat Lubaczów

Źródło: Opracowanie własne

Powiat położony jest w obrębie makroregionów geograficznych: Kotliny Sandomierskiej i Roztocza. Obszarowo dominuje wschodnia część Kotliny Sandomierskiej z mezoregionami: Płaskowyż Tarnogrodzki i Równina Biłgorajska. Roztocze zajmuje prawie trzecią część powiatu z mezoregionami: Roztocze Wschodnie zwane też Południowym lub Rawskim i Roztocze Środkowe.

Płaskowyż Tarnogrodzki wyodrębniający się z Kotliny Sandomierskiej obejmuje płaski obszar wyżyn osiągających od 220-180 m. n.p.m. Budują go siły mioceniowe, na których zalegają gliny i piaski czwartorzędowe, a na dość znacznej powierzchni utwory pylaste typu lessów. Ukształtowanie powierzchni i żyzność gleb sprawiają, że region ten ma charakter rolniczy.

Piaszczysta Równina Biłgorajska pochyla się w kierunku zachodnim, urozmaicona jest licznymi wydmami i podmokłymi zagłębieniami. Wzdłuż południowej granicy Równiny płynie rzeka Tanew. Występują tam duże kompleksy leśne.

Fragment makroregionu Roztocze zbudowany jest głównie z piasków oraz wapieni. Na terenie powiatu lubaczowskiego występują największe wzniesienia Roztocza, do których zalicza się Wielki Dział - 390 m. n.p.m. i Długi Goraj – 392 n.p.m. mają one charakter ostańców, pokryte są piaszczystymi i wapiennymi osadami morza mioceńskiego, a poprzecinane rozległymi dolinami wysłanymi grubą warstwą piasków polodowcowych. Obszar ten jest jednym z najobfitszych w środkowowschodniej Polsce rejonów źródłiskowych, dających początek rzekom: Tanwi, Sołokiji, Łówczy, Brusience, Świdnicy i Sołotwie. Osobliwością mezoregionu Roztocze Wschodnie są fragmenty skamieniałych, trzyczłonowych drzew.

Zróznicowanie warunków fizyczno-geograficznych powiatu wskazuje na złożoność przeszłości geologicznej tych terenów oraz różnorodność warunków przyrodniczych Ziemi Lubaczowskiej.

Zdjęcie 1. Widok z lotu ptaka na stawy w okolicy Rudy Różanieckiej

Warunki klimatyczne

Powiat lubaczowski leży w strefie subregionu klimatycznego Kotliny Sandomierskiej należącego do klimatów nizinnych o przewadze wpływów kontynentalnych. W obrębie tego subregionu znajduje się region Wyżyny Lubelskiej obejmujący Roztocze pozostający pod wpływem oddziaływania wyżyn i bardziej odczuwalnych wpływów kontynentalnych, wyróżniających się ostrzejszym klimatem, dłuższą i mroźną zimą oraz ciepłym latem.

Położenie na pograniczu dwu krain fizyczno-geograficznych, a jednocześnie regionów klimatycznych, nie powoduje zbyt dużych różnic pomiędzy klimatem Płaskowyżu Tarnogrodzkiego a Roztocza.

Na Płaskowyżu Tarnogrodzkim przeciętny czas trwania astronomicznego lata wynosi 95 dni, zimy 92 dni. Średnia temperatura lata 18⁰C (lipiec), zimy – 3,5⁰C (styczeń).

Klimat Roztocza jest szczególnie korzystny dla turystyki i wypoczynku. Charakteryzuje go najniższa w kraju liczba dni z układami niżowymi, a także najniższe zachmurzenie i najdłuższe nasłonecznienie.

Stosunkowo korzystne warunki klimatyczne tej krainy są jednym z atutów Horyńca – Zdroju, w rejonie którego występuje lokalny mikro klimat. Powietrze jest tu czyste, przesycone dużą ilością tlenu produkowanego przez rozległe, piękne lasy.

Zdjęcie 2. Rztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu

2. LUDNOŚĆ I ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

Dane demograficzne

Ostatni spis ludności przeprowadzony w 1995 roku wykazał, że powiat lubaczowski zamieszkiwało 58 219 osób natomiast w grudniu 1998 roku ludność ta liczyła 58 198 osób. Mieszkańcy powiatu stanowią około 2,8% mieszkańców województwa podkarpackiego. W stosunku do roku 1973 dynamika wzrostu liczby ludności naszego powiatu wynosi 10,4%. Zauważyć należy zwłaszcza, że przyrost naturalny zmniejszył się w latach 1973 – 1998 z 9,8 do 4,4 osoby na 1000 mieszkańców.

Przeciętna długość życia wynosi obecnie 68 lat dla mężczyzn i 75 lat dla kobiet. Po okresie spadku w latach osiemdziesiątych od roku 1991 wskaźniki te powoli ale systematycznie rosną. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że w krajach najbardziej rozwiniętych przeciętna długość życia wynosi 70 – 75 lat dla mężczyzn i około 80 lat dla kobiet.

W miastach powiatu lubaczowskiego zamieszkuje obecnie 38% ludności, a na terenach wiejskich 62%. Średnia gęstość zaludnienia wynosi około 44 mieszkańców na 1 km² i jest zróżnicowana terytorialnie co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Ludność powiatu lubaczowskiego

WYSZCZEGÓLNIENIE	LUDNOŚĆ				Kobiety na 100 mężczyzn
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Na 1 km ²	
Miasta					
Cieszanów.....	1803	891	912	119	102,4
Lubaczów.....	12756	6140	6616	496	107,8
Narol.....	2156	1064	1092	174	102,6
Oleszyce.....	3467	1646	1821	696	110,6
Wieś					
Cieszanów.....	5720	2908	2812	28	96,7
Horyniec.....	4805	2391	2414	24	101,0
Lubaczów.....	9120	4611	4509	45	97,8
Narol.....	6375	3364	3011	33	89,5
Oleszyce.....	3468	1771	1697	24	95,8
Stary Dzików.	4591	2351	2240	29	95,3
Wielkie Oczy.	3937	1970	1967	27	99,8
Razem Powiat	58 198	29 107	29 091	44	100,1

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1998

Dwa główne czynniki wpływają na stan liczby mieszkańców w powiecie: przyrost naturalny i poziom migracji. W powiecie notuje się duży przyrost naturalny w stosunku do województwa i całego kraju (wskaźnik na 1000 mieszkańców wynosi 4,4).

Tabela 3. Ruch naturalny ludności powiatu lubaczowskiego

Gmina/miasto	Liczba urodzeń	Liczba zgonów	Przyrost naturalny	Wsk. na 1000 mieszkańców
Cieszanów m.	26	15	11	5,99
Cieszanów gm.	68	31	37	6,44
Horyniec	72	38	34	7,01
Lubaczów m.	124	69	55	4,31
Lubaczów gm.	142	81	61	6,68
Narol m.	14	11	3	1,39
Narol gm.	100	96	4	0,69
Oleszyce m.	46	30	16	4,73
Oleszyce gm.	45	26	19	5,26
Stary Dzików	63	56	7	1,50
Wielkie Oczy	56	45	11	2,81
Razem powiat	756	498	258	4,41
Podkarpackie				3,2
Polska				0,9

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1998

Kolejnym czynnikiem wpływającym na stan liczby ludności jest poziom migracji. Obserwuje się tu negatywne zjawisko, od kilku lat saldo migracji posiada wysoki ujemny wskaźnik. Jedynie miasta powiatu osiągają dodatnie wartości migracji.

Tabela 4. Migracja ludności powiatu lubaczowskiego

Miasto/gmina	Napływ				Odływ				Saldo
	Ogółem	Z miast	Z wsi	Z zagranicą	Ogółem	Do miast	Na wieś	Z zagranicą	
Cieszanów m.	32	6	26	–	47	20	27	–	-15
Cieszanów gm.	73	24	49	–	110	74	35	1	-37
Horyniec	29	13	16	–	72	30	42	–	-43
Lubaczów m.	119	33	79	7	109	49	60	–	10
Lubaczów gm.	49	23	26	–	91	46	45	–	-42
Narol m.	45	6	39	–	14	6	8	–	31
Narol gm.	60	21	37	2	104	63	40	1	-44
Oleszyce m.	47	10	34	3	42	22	20	–	5
Oleszyce gm.	29	13	16	–	40	24	16	–	-11
Stary Dzików	49	4	45	–	94	42	52	–	-45
Wielkie Oczy	31	12	18	1	44	21	23	–	-13
Razem powiat	563	165	385	13	767	397	368	2	-204

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1998

Obserwowane zjawisko ujemnej migracji jest bardzo niekorzystne, ponieważ wyjeżdżają ludzie młodzi, wykształceni, poszukujący zatrudnienia i mieszkania poza powiatem lubaczowskim.

Pracujący i bezrobotni

Bardzo mało ludności powiatu w wieku produkcyjnym pracuje zawodowo, stanowią oni jedynie 14,2% populacji.

Tabela 5. Pracujący w powiecie na tle ogólnej liczby ludności

Gmina/miasto	Ludność ogółem	Pracujący	
		Ogółem	W tym kobiety
Cieszanów m. i gm.	7584	940	324
Horyniec	4 850	752	327
Lubaczów m.	21895	4427	2143
Narol m. i gm.	8587	858	407
Oleszyce m. i gm	6996	728	316
Stary Dzików	4 671	332	154
Wielkie Oczy	3 918	277	150
Razem powiat	58 501	8 314	3 821

Źródło: Urząd Statystyczny Przemyśl 1998

Dominujące sektory zatrudnienia w powiecie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Pracujący w poszczególnych sektorach gospodarki narodowej w 1998 r.

Gmina/miasto	Sektory gospodarki narodowej							
	Rolnictwo łowiectwo leśnictwo	działaln. produkc.	budown.	handel i naprawy	transp. i łączność	admin. publiczn a	edukacja	ochrona zdrowia i opieka socjalna
Cieszanów m. i gm.	48	385	42	62	12	162	126	25
Horyniec	39	16	39	33	233	56	96	215
Lubaczów m.	103	745	416	412	278	437	504	986
Narol m. i gm.	108	188	14	59	34	97	142	166
Oleszyce m. i gm.	131	125	39	57	52	62	167	48
Stary Dzików	75	26	0	42	11	59	82	16
Wielkie Oczy	26	3	30	23	7	45	55	78
Razem powiat	530	1488	580	688	627	918	1172	1534

Źródło: Urząd Statystyczny Przemyśl 1998.

Bardzo duża część ludności zajmuje się rolnictwem, produkując żywność głównie na własne potrzeby. Zdecydowana większość rolników pracuje na małych 2-7 ha gospodarstwach, nie dających większych możliwości utrzymania rodziny.

Tabela 7. Zatrudnieni w indywidualnych gospodarstwach rolnych.

Gmina/ miasto	Ogółem	W gospodarstwach o powierzchni użytków rolnych (ha)								
		1 - 2	2 - 5	5 - 7	7 - 10	10 - 15	15 - 20	20 - 30	30 - 50	Ponad 50
Cieszanów m.	379	54	179	90	28	12	7	6	2	-
Cieszanów gm.	1981	141	487	598	501	176	19	25	15	14
Horyniec	940	112	350	251	131	51	18	5	6	10
Lubaczów m.	422	161	198	32	11	8	-	-	2	-
Lubaczów gm.	3166	246	1451	879	466	97	10	4	7	2
Narol m.	257	80	127	23	14	11	-	-	-	2
Narol gm.	2319	185	954	560	402	162	17	11	6	17
Oleszyce m.	245	79	132	22	5	4	-	-	-	-
Oleszyce gm.	911	85	403	259	123	34	4	-	-	2
Stary Dzików	1750	41	261	507	723	185	18	6	2	5
Wielkie Oczy	1630	71	697	390	279	101	36	35	19	-
Razem powiat	14000	1254	5236	3609	2680	836	129	92	59	52

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1988.

Bezrobocie

Dużym problemem dla powiatu, podobnie jak dla całego województwa, jest bezrobocie. Likwidacja zakładów przemysłowych, funkcjonujących na jego terenie, spowodowała gwałtowny wzrost liczby osób pozostających bez pracy. Brak możliwości zatrudnienia poza rolnictwem, małe, nierentowne gospodarstwa rolne pogłębiają ten problem.

Bezrobotni z terenu powiatu obsługiwani są przez Powiatowy Urząd Pracy w Lubaczowie. Na koniec marca 1999r. na terenie powiatu zarejestrowanych było 5 456 osób bezrobotnych.

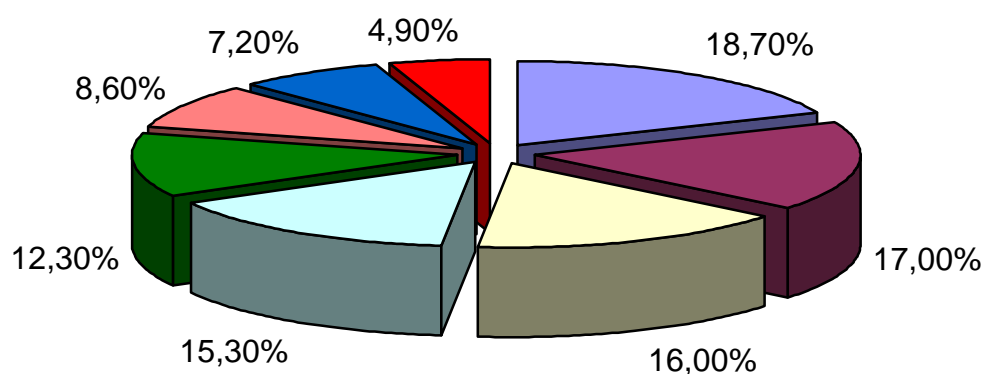
Liczby te jednak nie oddają faktycznej sytuacji, ponieważ część osób pozostających bez pracy jest właścicielami gospodarstw rolnych, które nie zapewniają utrzymania, ale jednocześnie wykluczają możliwość rejestracji przez PUP.

Tabela 8. Zarejestrowani bezrobotni w powiecie lubaczowskim – stan z 30. 03. 1999

Gmina/miasto	Liczba bezrobotnych	W tym kobiety
Cieszanów gm. i m.	871	402
Horyniec	471	224
Lubaczów m.	1 023	538
Lubaczów gm.	927	428
Narol gm. i m.	834	398
Oleszyce gm. i m.	671	334
Stary Dzików	264	100
Wielkie Oczy	395	188
Razem powiat	5 456	2 612

Źródło: PUP w Lubaczowie

Wykres 1. Procentowy udział bezrobotnych zarejestrowanych w poszczególnych gminach

Bezrobocie dotyka przede wszystkim ludzi młodych, zarówno wiekiem, jak i stażem pracy. Szczegółowe dane przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 9. Struktura bezrobotnych ze względu na wiek

WIEK	MĘŻCZYŹNI					KOBIETY				
	1994	1995	1996	1997	1998	1994	1995	1996	1997	1998
15-17	0	4	1	5	1	2	1	-	1	2
18-24	1357	1226	929	850	880	1361	1277	962	910	815
25-34	1260	1125	923	771	706	1003	1087	1034	951	864
35-44	786	751	637	587	562	654	751	741	692	605
45-54	280	338	321	248	253	202	253	258	184	193
55-59	49	61	66	18	16	2	7	7	9	6
60 i pow.	11	10	6	6	8	-	-	-	-	-

Źródło: PUP w Lubaczowie

Tabela 10. Struktura bezrobotnych ze względu na wykształcenie

Wykształcenie	MĘŻCZYŹNI					KOBIECY				
	1994	1995	1996	1997	1998	1994	1995	1996	1997	1998
Wyższe	28	22	21	13	19	17	26	18	19	27
Policealne i średnie zawodowe	544	482	371	344	354	862	913	714	698	647
Średnie ogólnokształcące	59	61	56	39	56	277	291	231	206	198
Zasadnicze	2116	1972	1579	1416	1324	1455	1503	1413	1283	1107
Podstawowe i niepełne podstawowe	996	960	856	673	673	613	643	626	541	506

Źródło: PUP w Lubaczowie

Z powyższych zestawień wynika, że najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym. Niskie wykształcenie oraz fakt, że Powiat jest o charakterze rolniczym powodują, że nie ma szans na zatrudnienie.

Tabela 11. Struktura bezrobotnych ze względu na staż pracy

Staż pracy	MĘŻCZYŹNI					KOBIECY				
	1994	1995	1996	1997	1998	1994	1995	1996	1997	1998
Do 1 roku	1110	1727	916	824	654	859	1671	1221	1118	864
1-5	479	321	411	308	253	372	272	376	314	263
5-10	405	220	323	338	269	364	237	367	375	297
10-20	550	280	492	385	312	475	281	484	437	346
20-30	180	128	253	216	156	108	84	105	95	61
30 i więcej	102	118	117	15	9	72	81	62	0	0
Bez stażu	917	699	371	399	773	974	750	387	408	654

Źródło: PUP w Lubaczowie

Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest fakt, że bezrobocie jest długotrwałe, od 1994r. utrzymuje się na niezmiennym poziomie i dotyczy grupy bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Obecnie stanowią oni 41% zarejestrowanych bezrobotnych.

3. WARUNKI SOCJALNO BYTOWE

Oświata

Na terenie powiatu znajduje się 38 szkół podstawowych, 12 gimnazjalnych, 3 szkoły specjalne oraz 3 szkoły średnie.

Szkolnictwo podstawowe

W minionym roku szkolnym liczba absolwentów szkół podstawowych z terenu powiatu wynosiła 1132. W poszczególnych gminach tę liczbę obrazuje poniższa tabela.

Tabela 12. Ilość absolwentów szkół podstawowych w roku szkolnym 1998/1999

Nazwa gminy	Ilość absolwentów z poszczególnych gmin
Wielkie Oczy	65
Horyniec	91
Narol	140
Cieszanów	156
Lubaczów	176
Stary Dzików	95
Oleszyce	129
Miasto Lubaczów	280
Razem	1132

Źródło: Opracowanie własne

W Lubaczowie działa również Zespół Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych i Resocjalizacyjnych, obejmujący Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy. Obecnie opieką objętych jest 208 wychowanków, w tym również dzieci przebywające w Domach Pomocy Społecznej w Lubaczowie i Wielkich Oczach, które realizują obowiązek szkolny w ramach szkoły specjalnej lub w zespołach rewalidacyjno-wychowawczych. Opiekę nad nimi sprawuje 142 pracowników, 93 z nich to pracownicy pedagogiczni (1 logopeda).

Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia

W mieście Lubaczowie znajduje się Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia, w której naukę pobiera 132 uczniów. Szkoła zatrudnia 15 nauczycieli.

Szkolnictwo ponadpodstawowe

Zgodnie z reformą oświaty od września 1999 zostały utworzone Gimnazja. Sieć szkół gimnazjalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Sieć szkół gimnazjalnych powiatu lubaczowskiego w poszczególnych gminach i miastach

Nazwa gmin	Nazwa miejscowości w których znajdują się gimnazja			Razem
Gm. Lubaczów	Młodów	Basznia Dolna		2
M. i Gm. Narol	Narol	Ruda Różaniecka		2
Gm. Horyniec	Horyniec			1
Gm. Stary Dzików	Stary Dzików			1
M. i Gm. Cieszanów	Cieszanów			1
M. i Gm. Oleszyce	Oleszyce			1
M. Lubaczów	Szk. nr 1	Szk. nr 2	ZPOWiR	3
Gm. Wielkie Oczy	Wielkie Oczy	Łukawiec		2
Razem:				13

Źródło: Opracowanie własne

W zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego w powiecie lubaczowskim funkcjonują:

- Liceum Ogólnokształcące
- Zespół Szkół Zawodowych
- Zespół Szkół Rolniczych
- Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna
- Zespół Placówek Opiekuńczo Wychowawczych i Resocjalizacyjnych w Lubaczowie

Szczegółowe dane o liczbie nauczycieli, uczniów oraz pracowników administracji zamieszczone są w tabeli.

Tabela 14. Dane o nauczycielach, uczniach, obsłudze i administracji szkół ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 1999/2000

Nazwa szkoły	Liczba nauczycieli	Liczba uczniów w szkole
LO	44	946
ZSZ	45	1339
ZSR	42	736
PPP	8	-
Razem	172	3021

Źródło: Opracowanie własne

Szkoły średnie dysponują stosunkowo dobrze rozwiniętą bazą lokalowo-dydaktyczną.

W roku szkolnym 1999/2000 władze powiatowe rozpoczęły szereg inwestycji w zakresie bazy lokalowo-dydaktycznej szkół średnich. Do największych zalicza się budowę hali sportowej dla ZSZ w Lubaczowie, adaptacja pralni na pomieszczenia dydaktyczne w ZPOW i R w Lubaczowie oraz modernizacja kotłowni ZSR w Oleszycach.

Mieszkalnictwo

Warunki mieszkaniowe decydują w dużym stopniu o poziomie życia ludności.

Zasoby mieszkaniowe powiatu tworzą trzy formy zabudowy:

- budownictwo indywidualne (zagrodowe i jednorodzinne),
- małe budynki mieszkalne (do czterech mieszkań),
- budownictwo wielorodzinne (bloki mieszkalne).

Podstawę zasobów mieszkaniowych stanowi budownictwo zagrodowe uzupełnione jednorodzinny.

Poniższa tabela przedstawia zasoby mieszkaniowe powiatu lubaczowskiego z uwzględnieniem zasobów mieszkaniowych poszczególnych gmin i miast.

Tabela 15. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane w powiecie lubaczowskim

Gmina/miasto	Liczba mieszkań	Liczba izb	Przeciętna			
			powierzchnia użytkowa mieszkań	powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę	liczba osób na	
					mieszkanie	izbę
Cieszanów m.	489	1 747	34 906	19,0	3,75	1,05
Cieszanów gm.	1 389	4 687	99 306	17,3	4,14	1,23
Horyniec	1 263	4 455	92 724	19,2	3,83	1,09
Lubaczów m.	3 500	12 449	209 897	17,1	3,51	0,99
Lubaczów gm.	2 107	7 015	152 211	16,7	4,33	1,30
Narol m.	599	1 978	42 200	20,2	3,49	1,06
Narol gm.	1 735	577	122 678	19,8	3,58	1,08
Oleszyce m.	979	3 377	62 611	18,5	3,46	1,00
Oleszyce gm.	866	2 909	57 284	16,2	4,07	1,21
Stary Dzików	1 121	4 089	96 416	20,6	4,17	1,14
Wielkie Oczy	971	3 334	70 028	18,1	3,97	1,16
Razem powiat	15 019	46 617	1 040 261	17,8	3,90	1,25

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1998

Jak wynika z powyższej tabeli w powiecie znajduje się 15 019 mieszkań.

Większość budynków głównie w budownictwie wielorodzinnym posiada centralne ogrzewanie.

Największą i najlepszą bazę mieszkaniową w powiecie posiada miasto Lubaczów (3 500 mieszkań), natomiast największą przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania na jedną osobę posiada gmina Stary Dzików (20,6m²).

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na osobę w powiecie wynosi 17,8m², natomiast na mieszkanie przypada ok. 4 osoby.

Służba zdrowia

W powiecie lubaczowskim stan służby zdrowia obrazuje poniższa tabela.

Tabela 16. Szpitale, przychodnie, ośrodki zdrowia, apteki i punkty apteczne powiatu Lubaczów.

Gmina/miasto	Łóżka w szpitalach	Apteki	Przychodnie	Ośrodki zdrowia
Cieszanów m.	-	1	1	-
Horyniec	-	1	-	1
Lubaczów m.	183	4	3	-
Lubaczów gm.	-	-	-	3
Narol m. i gm.	-	3	1	1
Oleszyce m. i gm.	-	2	1	-
Stary Dzików	-	1	-	1
Wielkie Oczy	-	-	-	2
Razem powiat	183	17	7	9

Źródło: Urząd Statystyczny Przemyśl

Na tle powiatu wyraźnie widać dominację Lubaczowa, w którym ma siedzibę szpital. Lubaczów jest również lokalnym centrum medycznym dla mieszkańców powiatu. W mieście zlokalizowane są następujące ośrodki:

- Szpital Rejonowy
- Specjalistyczna Przychodnia Rejonowa
- Poradnia Chirurgiczna
- Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Pracownie stomatologiczne
- 3 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej mające siedziby w Lubaczowie

Stan usług medycznych jest niewystarczający na miejscowe potrzeby. W powiecie na stałe zatrudnieni są następujący pracownicy medyczni:

- 60 lekarzy ogólnych
- 19 stomatologów
- 204 pielęgniarki

W poszczególnych miejscowościach powiatu lubaczowskiego liczbę pracowników medycznych służby zdrowia obrazuje poniższa tabelka.

Tabela 17. Pracownicy medyczni służby zdrowia w powiecie lubaczowskim.

Gmina/miasto	Liczby bezwzględne			Na 10 tysięcy ludności		
	lekarze	dentyści	pielęgniarki	lekarze	dentyści	pielęgniarki
Cieszanów m.	2	2	3	10,9	10,9	16,3
Cieszanów gm.	-	-	2	-	-	3,5
Horyniec	1	1	4	2,1	2,1	8,2
Lubaczów m.	46	11	162	36,0	8,6	126,9
Lubaczów gm.	3	-	5	3,3	-	5,5
Narol m.	2	1	7	9,2	4,6	32,3
Narol gm.	1	-	3	1,6	-	4,7
Oleszyce m.	2	2	8	5,9	5,9	23,6
Oleszyce gm.	-	-	-	-	-	-
Stary Dzików	1	1	5	2,1	2,1	10,7
Wielkie Oczy	2	1	5	5,1	2,6	12,8
Razem powiat	60	19	204	10,3	3,3	35,2

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł

Na terenie powiatu znajduje się Szpital Rejonowy, w którym są oddziały: wewnętrzny, chirurgiczny, ginekologiczny, położniczy i dziecięcy. Liczba łóżek na poszczególnych oddziałach szpitalnych jest niezmienna od roku 1994 i wynosi:

- oddział wewnętrzny - 55
- oddział chirurgiczny - 52
- oddział ginekologiczny - 35
- oddział położniczy - 15
- oddział dziecięcy - 26

Łączna liczba łóżek w szpitalu wynosi 183.

Liczbę hospitalizowanych pacjentów w tutejszym szpitalu w latach 1994 – 1999 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 18. Liczba leczonych pacjentów w latach 1994 – 1999 w Szpitalu Rejonowym w Lubaczowie

Nazwa oddziału	1994	1995	1996	1997	1998	I-VIII 1999
Wewnętrzny	1147	1137	1004	1218	1398	1282
Chirurgiczny	1403	1372	1559	1423	1313	1117
Ginekologiczny	1095	1047	1433	1288	1395	825
Położniczy	729	596	693	616	638	254
Dziecięcy	511	536	521	576	640	443

Źródło: Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lubaczowie

W tutejszym szpitalu wykonywane są zabiegi położnicze, ginekologiczne, zabiegi chirurgiczne ambulatoryjne, operacje ginekologiczne i chirurgiczne.

Szczegółową ilość zabiegów w ostatnich latach obrazuje poniższa tabela.

Tabela 19. Liczba wykonywanych zabiegów w latach 1996-1999

Rodzaj zabiegu	1996	1997	1998	I-VIII 1999
Zabiegi położnicze	115	177	261	161
Zabiegi ginekologiczne	381	346	371	217
Operacje ginekologiczne	107	84	94	41
Operacje chirurgiczne	361	386	369	310
Zabiegi chirurgiczne ambulatoryjne	1330	999	976	795

Źródło: Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Lubaczowie

Od 1996r. prowadzona jest rozbudowa Szpitala Rejonowego. Celem inwestycji jest wykonanie budynku łóżkowego dla 197 pacjentów, budowa bloku operacyjnego, izby przyjęć, punktu krwiodawstwa, rtg, bloku porodowego, budowa zespołu żywieniowego i pralni szpitalnej oraz modernizacja istniejących budynków.

Przewidywany termin zakończenia inwestycji – 2004r.

Zdjęcie 3. Pawilon łóżkowy nowego szpitalna w Lubaczowie

W Horyńcu Zdroju znajduje się nowoczesne centrum sanatoryjno rehabilitacyjne. Profil leczniczy uzdrowiska obejmuje głównie choroby narządów ruchu i choroby reumatyczne. Wśród podstawowych zabiegów stosowane są tu kąpiele siarczkowe, kąpiele kwasowęglowe i zawijania borowinowe. Działające w Horyńcu PP „Uzdrowisko Horyniec” dysponuje nowoczesnym zakładem przyrodoleczniczym, prowadzi pijalnię wód mineralnych i produkuje wodę mineralną o nazwie „Hetmańska”. Dwa duże obiekty sanatoryjne posiada

Centrum Rehabilitacji Rolników KRUS. Ponadto działa tu kilka małych ośrodków leczniczo-wypoczynkowych i obiektów prywatnych.

W okolicach Horyńca Zdroju działa także kilka gospodarstwa agroturystycznych.

Zdjęcie 4 . Centrum Rehabilitacji Rolników w Horyńcu Zdroju

Pomoc społeczna

Na terenie powiatu działa 8 ośrodków Pomocy Społecznej. Celem ich działania jest pomoc mieszkańcom w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać we własnym zakresie.

Do najważniejszych zadań ośrodków należy:

1. rozpoznawanie i analizowanie sytuacji życiowej mieszkańców,
2. zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin
3. zapobieganie powstawaniu sytuacji i zjawisk powodujących konieczność objęcia osób i rodzin pomocą.

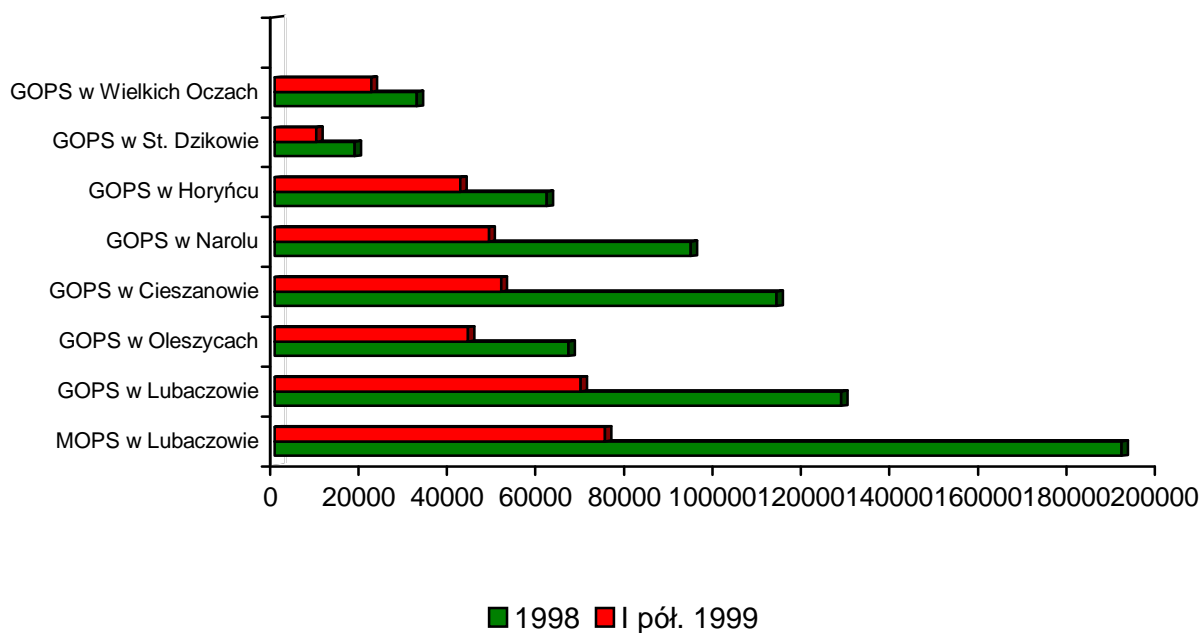
W związku z trudną sytuacją rodzin spowodowaną wysokim stopniem bezrobocia i brakiem możliwości zatrudnienia najczęstszą formą pomocy jest udzielanie zasiłków okresowych i jednorazowych. Ośrodki finansują również obiady szkole dla dzieci szkół podstawowych oraz renty socjalne dla niepełnosprawnych.

Średnio miesięcznie w 1999r. na terenie Powiatu wypłacono:

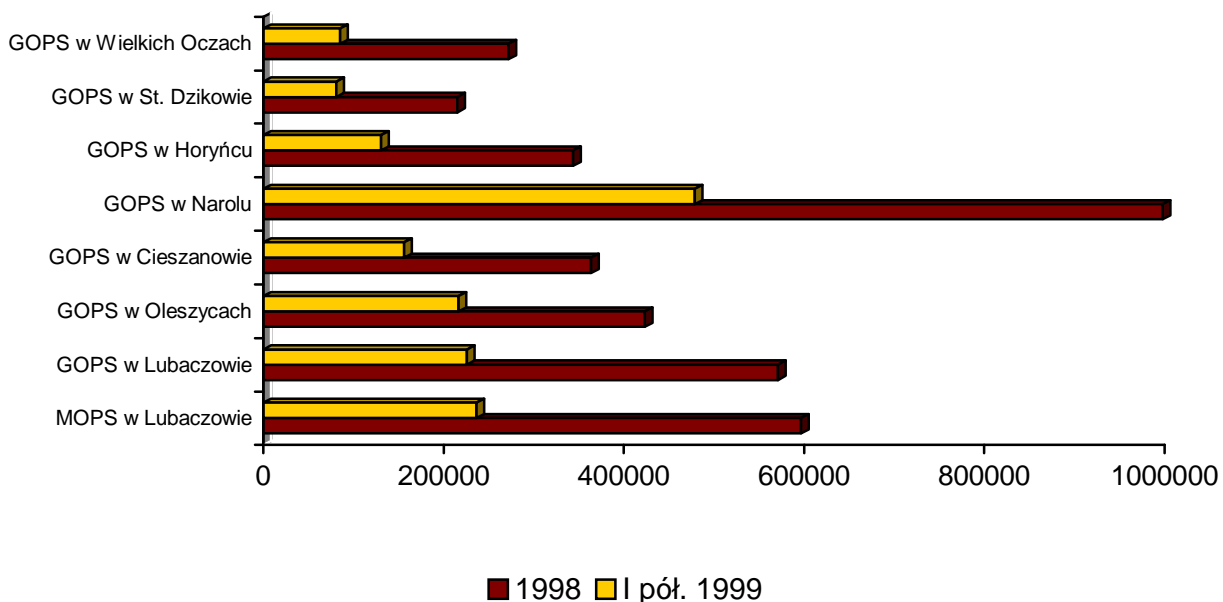
- zasiłków stałych dla 340 osób
- zasiłków okresowych dla 510 osób
- rent socjalnych dla 235 osób
- zasiłków gwarantowanych dla 56 osób

Poniższe wykresy obrazują ilość świadczeń wypłacanych przez ośrodki pomocy społecznej z zadań własnych i zadań zleconych.

Wykres 2. Świadczenia wypłacone z środków własnych

Wykres 3. Świadczenia wypłacone z środków zleconych

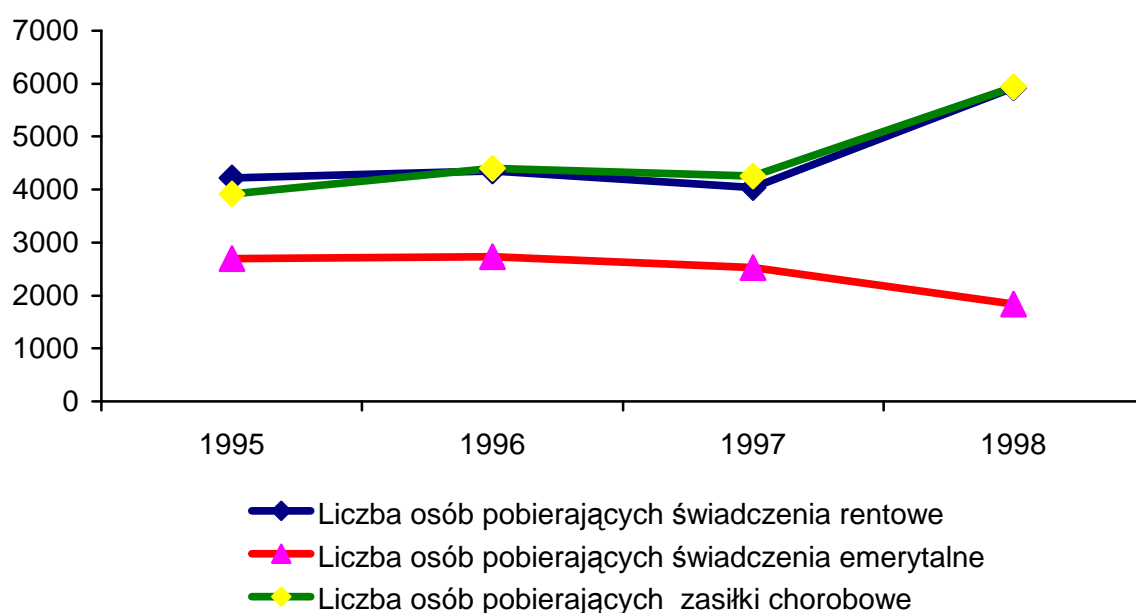
Od 1 stycznia 1999r. funkcjonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jest wyodrębnioną jednostką budżetową i należy do powiatowej administracji zespolonej.

Do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie należy:

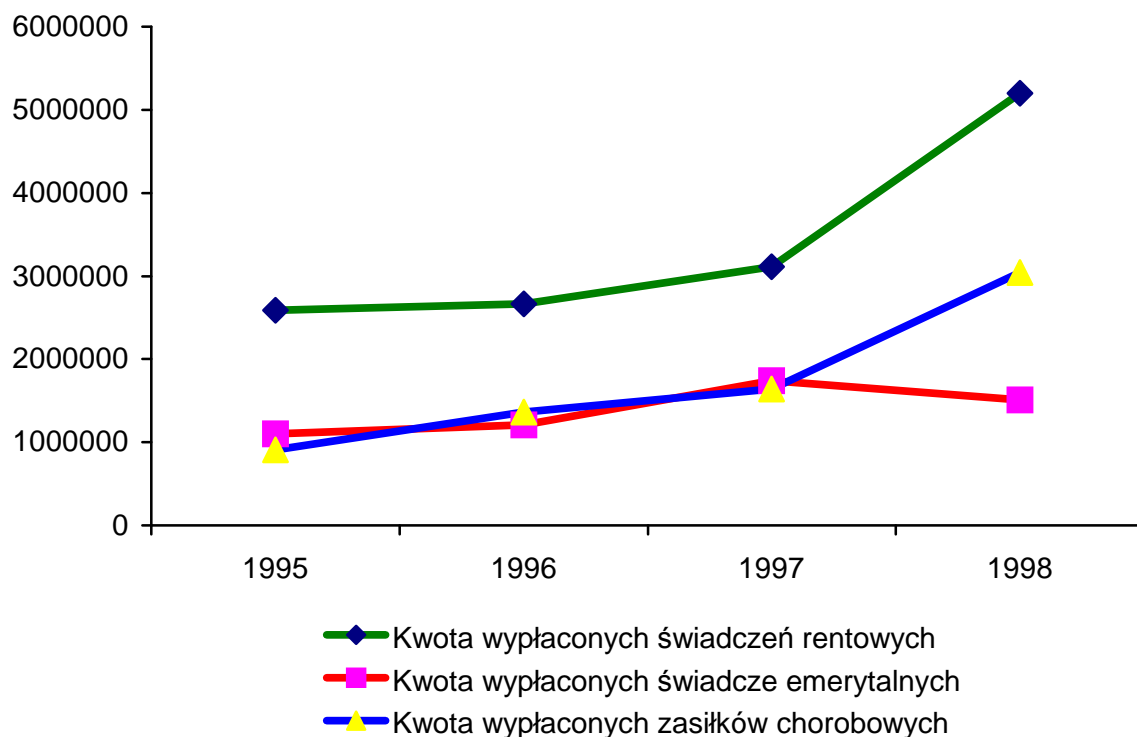
- a) prowadzenie ewidencji i dokumentacji osób niepełnosprawnych zatrudnionych na podstawie umów finansowanych ze środków PFRON
- b) refundacja kosztów tworzenia stanowisk pracy, refundacja wynagrodzeń i składek ZUS oraz prowadzenie bieżącej kontroli
- c) przyjmowanie wniosków o udzielenie ze środków PFRON pożyczki na rozpoczęcie działalności gospodarczej od osób niepełnosprawnych
- d) dokonywanie analizy ekonomiczno-finansowej ww. wniosków, sporządzanie umów,
- e) prowadzenie działu udzielania dofinansowania do oprocentowania zaciągniętego przez osoby niepełnosprawne kredytu bankowego na rozpoczęcie działalności gospodarczej.
- f) ustalanie terminów turnusów rehabilitacyjnych i pomoc przy wyborze odpowiedniego do rodzaju schorzenia,
- g) prowadzenie dyżurów telefonicznych w ramach Rodzinnego Telefonu Zaufania
- h) przyjmowanie wniosków małżeństw lub osób o ustanowienie ich rodziną zastępczą, badanie warunków umożliwiających kwalifikowanie tych rodzin lub osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Istotnym źródłem dochodu mieszkańców powiatu są świadczenia wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Przedstawione wykresy obrazują liczbę osób oraz kwoty wypłaconych świadczeń rentowych, emerytalnych i zasiłków okresowych.

Wykres 4. Liczba osób pobierających świadczenia rentowe, emerytalne i zasiłki chorobowe

Wykres 5. Kwoty wypłaconych świadczeń rentowych, emerytalnych i zasiłków chorobowych

Źródło: Opracowanie własne

Bezpieczeństwo

Na terenie powiatu za bezpieczeństwo mieszkańców odpowiadają następujące służby:

- Komenda Powiatowa Policji zatrudniająca 98 pracowników (95 policjantów i 3 pracowników cywilnych)
 - Powiatowa Straż Pożarna zatrudniająca 49 pracowników (48 strażaków i 1 pracownika cywilnego)
 - Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna zatrudniająca 46 pracowników
- Poniższa tabela przedstawia liczbę popełnionych przestępstw w latach 1995-1999

Tabela 20. Liczba popełnionych przestępstw

	Stan na dzień 31 grudnia				I półrocze 1999r.
	1995	1996	1997	1998	
Ogólna liczba popełnionych przestępstw w tym:	655	626	582	584	261
Przestępstwa popełnione w miastach	275	262	264	282	139
Kradzieże i włamania	215	195	190	188	56
Rozboje i wymuszenia	4	8	8	19	11
Wypadki drogowe	61	65	68	52	12
Średnia wieku popełniających przestępstwa	31	32	31	33	33
Zarejestrowane przypadki patologii w rodzinach	52	39	47	46	17
Przestępstwa popełnione przez osoby wcześniej karane	90	70	53	68	37
Przestępstwa popełnione przez nieletnich	146	99	97	38	19

Źródło: Powiatowa Komenda Policji w Lubaczowie

W poniższej tabeli przedstawiona jest statystyka udziałów straży pożarnych (Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczej Straży Pożarnej) w akcjach oraz ilość zużytych środków gaśniczych.

Tabela 21. Statystyka wyjazdów

	Stan na dzień 31 grudnia		I półrocze 1999r.
	1997	1998	
Ilość wyjazdów na akcje (w tym)	346	429	234
Wyjazdy do pożarów	136	117	105
Ilość zużytej wody (w m³)	700	680	530
Ilość zużytego środka pianotwórczego (w kg.)	1800	1020	252

Źródło: Powiatowa Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Lubaczowie

4. GOSPODARKA

Przemysł

Na koniec czerwca 1999r. w systemie REGON zarejestrowanych było 2170 podmiotów gospodarczych. Transformacja polskiej gospodarki przejawiająca się wzrostem znaczenia sektora prywatnego nad państwowym, znajduje także odbicie na mapie gospodarczej powiatu lubaczowskiego. Sektor prywatny przeważa nad sektorem państwowym co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 22. Podmioty gospodarcze w powiecie lubaczowskim na tle województwa

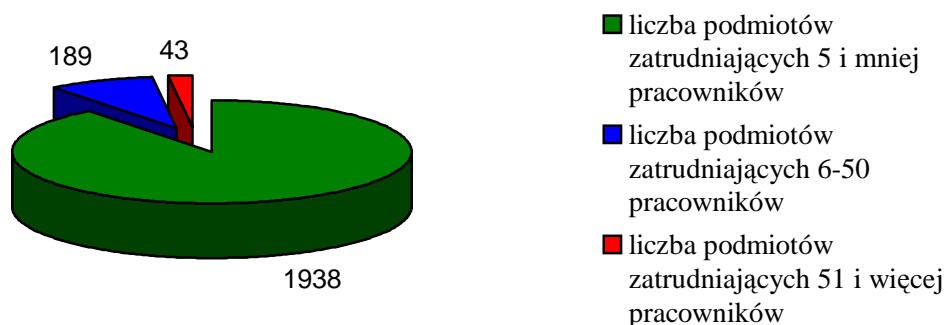
Województwo/Powiat	Ogółem	Sektor		W tym z ogółem	
		publiczny	prywatny	przedsiębiorstwa państwowe	spółdzielnie
Podkarpackie	119 453	4 181	115 272	119	924
Lubaczowski	2 170	139	2 031	1	42

Spółki prawa handlowego

Województwo/ Powiat	Spółki prawa handlowego						
	razem	W tym					
		akcyjne			Z ograniczoną odpowiedzialnością		
		razem	w tym		razem	w tym	
		jednoosobowe Skarbu Państwa	z udziałem kapitału zagranicznego		jednoosobowe Skarbu Państwa	z udziałem kapitału zagranicznego	
Podkarpackie	3 231	335	54	37	2 867	18	468
Lubaczowski	38	5	1	-	33	2	5

Źródło: Urząd Statystyczny Rzeszów

Wykres 6. Podział podmiotów gospodarczych według liczby pracujących w nich osób

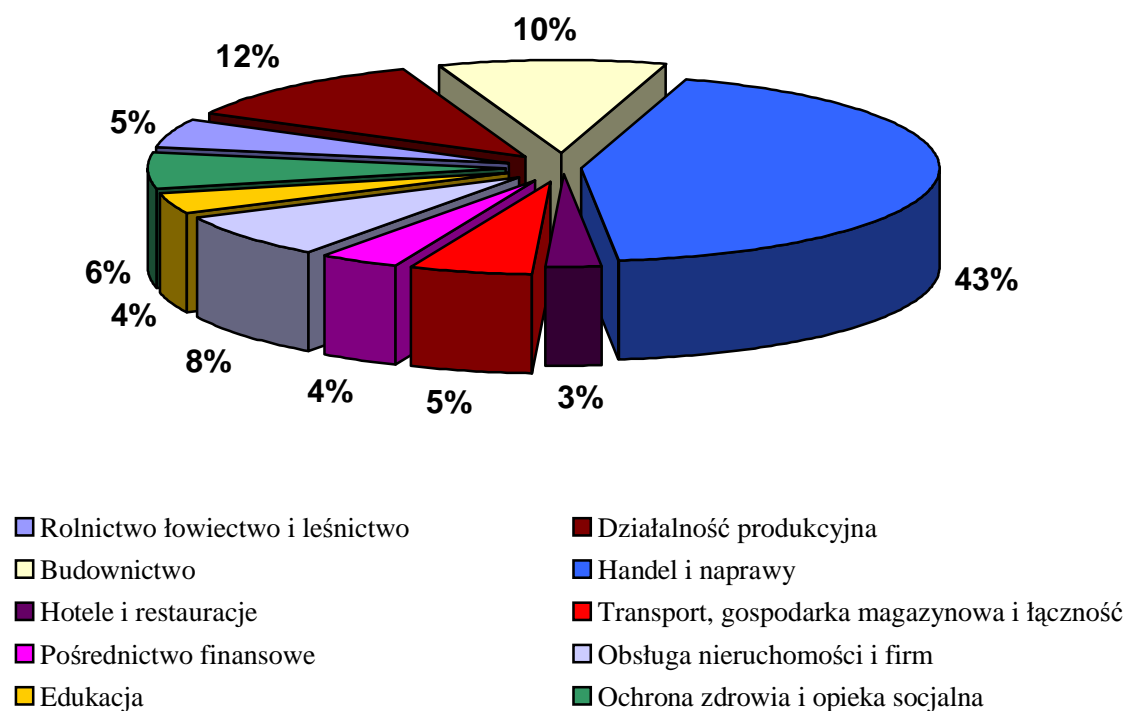
Największa liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowana jest w sekcji handel i naprawy. W zdecydowanej większości są to małe przedsiębiorstwa, najczęściej jednoosobowe lub spółki cywilne.

Tabela 23 Podmioty gospodarcze według wybranych rodzajów działalności w powiecie lubaczowskim.

Województwo/ Powiat	Ogółem	W tym									
		Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Działalność produkcyjna	Budownictwo	Handel i naprawy	Hotele i restauracje	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Posrednictwo finansowe	Obsługa nieruchomości i firm	Edukacja	Ochrona zdrowia i opieka socjalna
Podkarpackie	111079	3219	14133	12414	45150	3254	9573	2958	12579	2822	4977
Lubaczowski	1994	98	234	203	870	54	106	74	158	72	125

Źródło: Urząd Statystyczny Rzeszów

Wykres 7. Podmioty gospodarcze według wybranych rodzajów działalności w powiecie lubaczowskim

W ciągu kilku ostatnich lat w powiecie na miejsce kilku większych zakładów powstało wiele małych przedsiębiorstw. Dużo z nich ma już utrwaloną pozycję na lokalnym rynku.

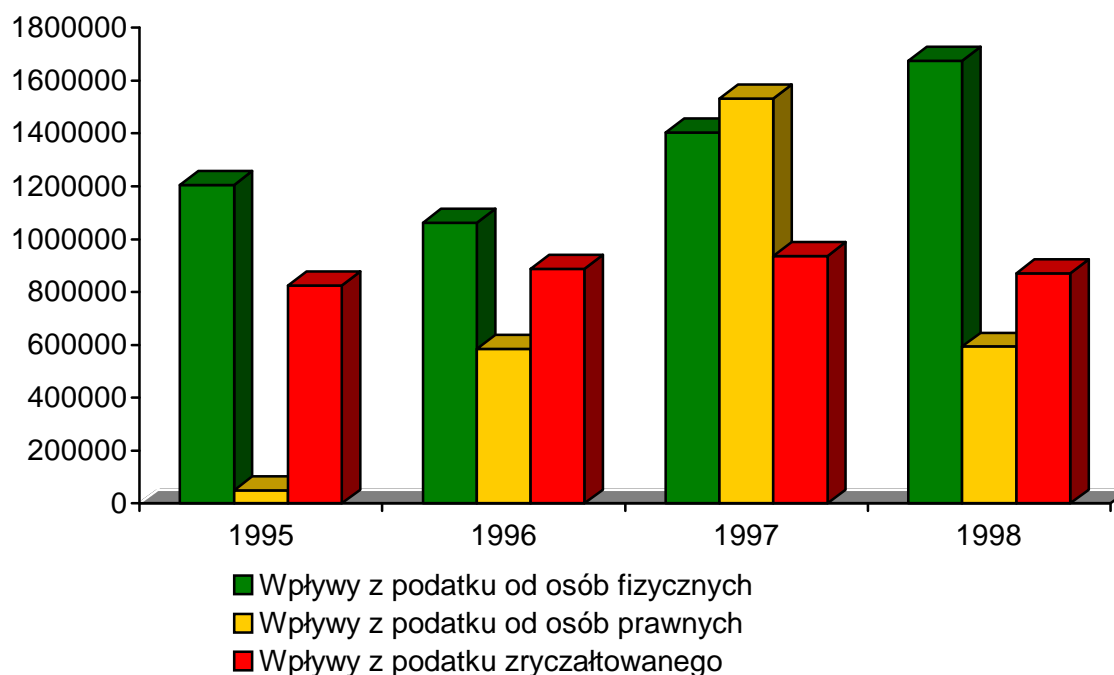
Dominujący charakter podmiotów gospodarczych to handel oraz usługi. Duża liczba podmiotów gospodarczych nie wytrzymała konkurencji i zakończyła swoją działalność.

Do największych podmiotów gospodarczych powiatu lubaczowskiego zaliczają się:

1. Zakład Maszyn Budowlanych sp z o.o. w Lubaczowie
2. Black & Read and White sp. z o.o w Dachnowie
3. Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska w Lubaczowie
4. Auto Serwis „Procajło” sp. z o.o
5. Lubaczowskie Przedsiębiorstwo Budowlane sp. z o.o w Lubaczowie
6. Nadleśnictwo Lubaczów
7. Nadleśnictwo Oleszyce
8. Nadleśnictwo Narol
9. G.S.Ch. w Lubaczowie
10. M.S.SCh. w Lubaczowie
11. Zakłady Wyrobów Galanteryjnych sp. z.o.o w Lubaczowie
12. Telekomunikacja Polska S.A Rejon Telekomunikacji Lubaczów
13. Kopalnia Gazu w Szczutkowie
14. Zakład Stolarski A. Grzebyk w Lubaczowie

Poniższy wykres przedstawia wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych, osób prawnych i podatku zryczałtowanego.

Wykres 8. Wpływy z podatków

Źródło: Opracowanie własne

Infrastruktura finansowa

Obsługę finansową na terenie powiatu lubaczowskiego zapewniają następujące placówki bankowe:

- Bank Polska Kasa Opieki S.A. – I Oddział w Lubaczowie,
- Powszechna Kasa Oszczędności BP – Oddział w Lubaczowie,
- Bank Spółdzielczy w Lubaczowie,
- Bank Spółdzielczy w Cieszanowie,
- Bank Spółdzielczy w Narolu,
- Bank Spółdzielczy w Starym Dzikowie.

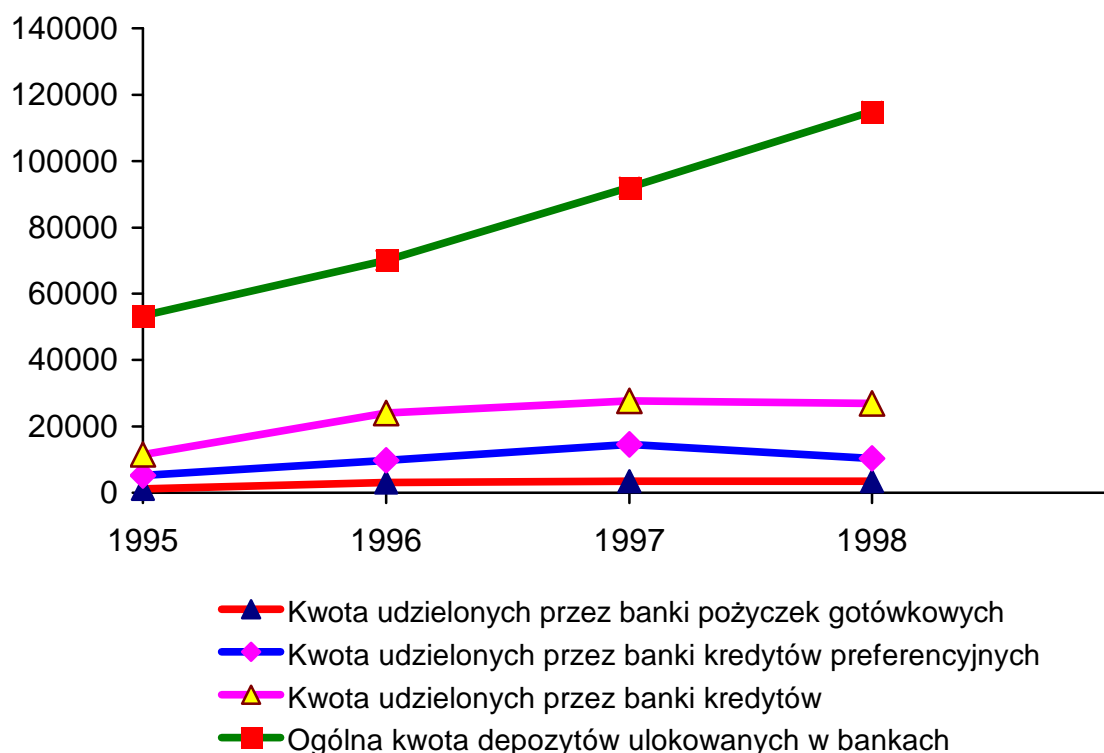
Świadczą one usługi dla mieszkańców powiatu, działających tu podmiotów gospodarczych i gospodarstw rolnych. Oferują pełny zakres usług finansowych.

Tabela 24. Usługi finansowe świadczone przez banki z terenu powiatu lubaczowskiego

	Stan na dzień 31 grudnia			
	1995	1996	1997	1998
Liczba depozytów ulokowanych w bankach (w szt.)	31.305	33.670	36.742	39.883
Ogólna kwota depozytów ulokowanych w bankach (w tys. zł)	53.269	70.025	92.089	114.943
Ilość udzielonych pożyczek gotówkowych (w szt.)	865	1.512	1.662	3.341
Ogólna kwota udzielonych przez banki pożyczek gotówkowych (w tys. zł)	1.242	3.172	3.448	3.520
Liczba udzielonych przez banki kredytów (w szt.)	7.321	11.201	10.854	9.588
Ogólna kwota udzielonych przez banki kredytów (w tys. zł)	11.642	24.027	27.683	27.042
Liczba udzielonych przez banki kredytów preferencyjnych (w szt.)	1.875	3.167	2.119	2.799
Ogólna kwota na jaką udzielono kredytów preferencyjnych (w tys. zł)	5.150	9.845	14.617	10.303

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 9. Dynamika rozwoju usług bankowych

Rolnictwo

Rolnictwo w Polsce i na naszym terenie jest tą dziedziną, o której można powiedzieć, iż jeśli jest jakieś pole w obszarze światowym, na którym nietrudno odnieść Polsce sukces, to jest nim właśnie szeroko rozumiane rolnictwo, rynek żywnościowy. Należy tutaj zaznaczyć, że nie jest to sprawa wiary, życzeń ale faktów: mamy jeszcze liczące się naturalne zasoby produkcji rolnej, znaczące zasoby kapitału (budynki, ziemię, maszyny, narzędzia) oraz, co szczególnie ważne, wielkie zasoby kapitału ludzkiego, nie tylko siły roboczej, ale określonej wiedzy, doświadczenia i głodu sukcesu, szczególnie u licznych młodych roczników.

Aby osiągnąć sukces, należy jednak stworzyć dla tego niejednorodnego rolnictwa polskiego odpowiednie warunki organizacyjne, ekonomiczne i ochronne, stworzyć system zabezpieczeń interesów naszego rolnictwa by mogło rozwijać się prawidłowo bez sytuacji kryzysowych. Potrzebna jest, zatem dalekosiężna, jasna i zrozumiała polityka państwa dla każdego rolnika oraz obywatela. Wiąże się to jednak z nieuniknionymi reformami rolnictwa, które ciągle są przekładane na później.

Według stanu na 31 grudnia 1998r. liczba mieszkańców powiatu lubaczowskiego wynosiła 58 198 osób. Przeprowadzony w czerwcu 1996r. Powszechny Spis Rolny wykazał, że 40 418 osób tj. 69,2% ludności zamieszkałej w powiecie związana była z rolnictwem indywidualnym.

Porównując stan ludności związanej z rolnictwem indywidualnym w roku 1996 (Powszechny Spis Rolny) z rokiem 1988 (Narodowy Spis Powszechny), a szacunkiem na koniec 1998r., obserwujemy dynamikę 97,5%.

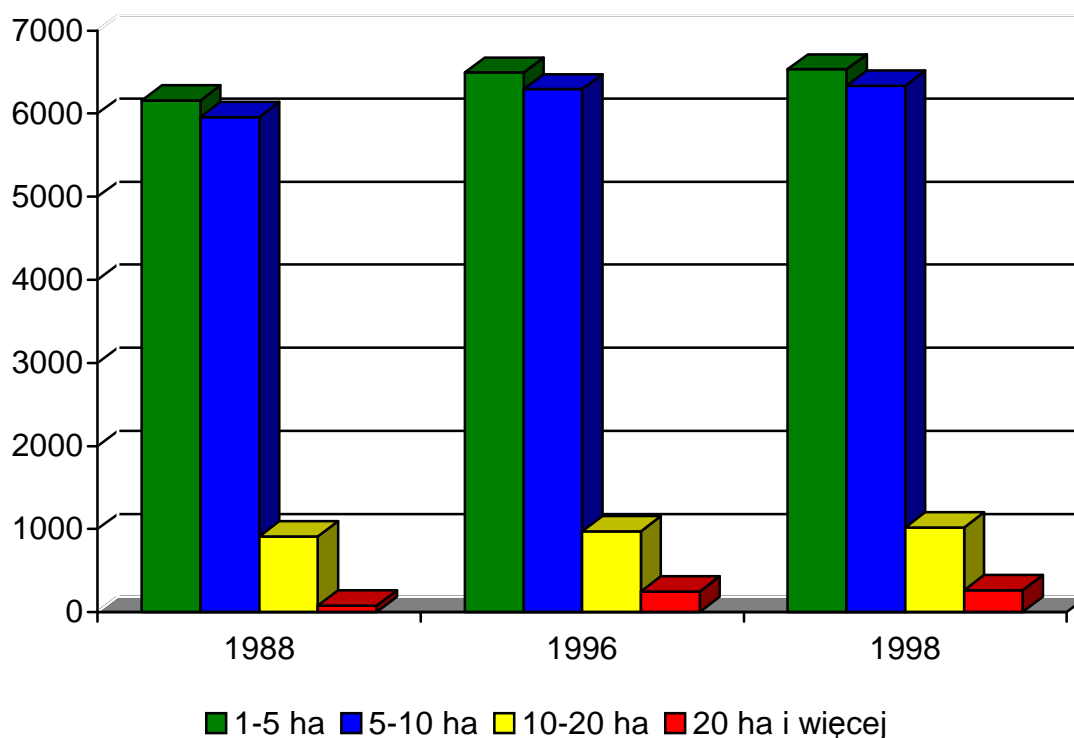
Zestawienie wyników obu spisów i szacunku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Ludność związana z użytkowaniem gospodarstw rolnych

Wyszczególnienie	NSP 1988		PSR 1996		Szacunek 1998	
	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi
Gospodarstwa domowe-ogółem	13 107	12 035	14 003	12 696	14 149	12 799
w tym gospodarstwa o pow.						
1-2	1 154	839	1 255	881	1 263	889
2-5	5 007	4 378	5 239	4 603	5 269	4 658
5-7	3 390	3 331	3 611	3 444	3 627	3 461
7-10	2 567	2 498	2 683	2 625	2 708	2 644
10-15	803	803	841	806	864	821
15-20	110	110	129	122	153	131
20 i więcej	76	76	245	215	265	195
Ludność w gospodarstwach domowych, ogółem osób	41 534	33 947	40 418	32 836	40 503	32 879
w tym:						
mężczyźni	20 695	16 894	20 189	16 573	20 231	16 594
kobiety	20 839	17 053	20 228	16 263	20 272	16 285

Źródło: Opracowanie własne

Wykres 11. Ludność związana z użytkowaniem gospodarstw rolnych

Spadkowi bezwzględnej liczby ludności związanej z użytkownikami indywidualnych gospodarstw rolnych w latach 1988 - 1998 towarzyszy wzrost liczby gospodarstw domowych o 7,9% tworzonych przez tą grupę ludności.

Analiza struktury ludności rolniczej według grup obszarowych użytków rolnych wskazuje na pogłębienie niekorzystnej sytuacji w zakresie rozdrobnienia lubaczowskiego

rolnictwa. Ponad 46,2% tej ludności tworzy gospodarstwa domowe użytkujące indywidualne gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych od 1-5 ha, 44,8% (5-10), 7,2% (10-20), 1,1% (20-50), 0,7% to ludność w gospodarstwach użytkujących grunty rolne o powierzchni powyżej 50 ha.

Średnią powierzchnię indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków w powiecie lubaczowskim przedstawia poniższa tabela.

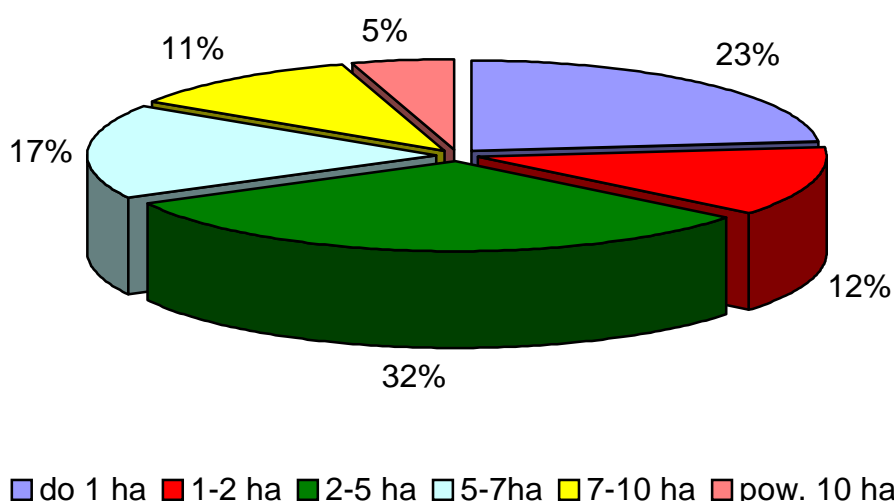
Tabela 26. Średnia powierzchnia indywidualnych gospodarstw rolnych według rodzajów użytków w powiecie lubaczowskim

Gmina/miasto	Średnio w jednym gospodarstwie rolnym (hektary)							
	grunty ogółem	użytki rolne	grunty orne	sady	łąki	pastwiska	lasy i grunty leśne	pozostałe
Cieszanów m.	6,9	6,6	5,2	0,0	1,4	0,0	0,1	0,2
Cieszanów gm.	7,6	7,1	5,3	0,0	1,6	0,2	0,3	0,2
Horyniec	7,1	6,0	4,9	0,0	0,8	0,3	0,8	0,3
Lubaczów m.	8,4	7,7	6,5	0,0	0,7	0,5	0,2	0,5
Lubaczów gm.	5,3	4,8	3,1	0,0	1,5	0,2	0,2	0,3
Narol m.	5,0	4,5	3,7	0,0	0,8	0,0	0,3	0,2
Narol gm.	6,2	5,2	4,3	0,0	0,8	0,1	0,8	0,2
Oleszyce m.	5,0	4,3	3,0	0,2	0,7	0,4	0,3	0,4
Oleszyce gm.	5,7	5,2	3,6	0,0	1,1	0,5	0,2	0,3
Stary Dzików	7,8	7,1	4,7	0,0	2,2	0,2	0,4	0,3
Wielkie Oczy	6,7	5,6	3,8	0,0	1,7	0,5	0,7	0,3
Razem powiat	6,5	5,8	5,8	0,01	1,2	0,2	0,4	0,3

Źródło: Opracowanie własne

Rozdrobnienie gospodarstw w powiecie objawia się niewielką powierzchnią działek. Największy procent użytków zajmują grunty orne. Ilościowo najwięcej gospodarstw zawiera się w przedziale 2-5 ha.

Wykres 12. Procentowy udział indywidualnych gospodarstw i działek rolnych

Cechy demograficzno - społeczne

Wśród ludności rolniczej zarówno na wsi jak i w miastach przeważają kobiety. Na 100 mężczyzn przypada w miastach średnio 105,7 kobiet, na wsi około 97,2. Dla ludności pozarolniczej wskaźnik feminizacji wynosi 109,2 kobiet na 100 mężczyzn. Największy wskaźnik feminizacji wśród ludności związanej z gospodarstwem rolnym lub działką rolną występuje w gminie Oleszyce i Horyniec, odpowiednio 101,5 i 101,2%, a najniższy w gminie Narol - 89,9%.

W strukturze ludności związanej z rolnictwem indywidualnym według ekonomicznych grup wiekowych w całym powiecie dominuje ludność w wieku produkcyjnym, stanowiąca 54,9% omawianej populacji. Ponad 30,1% wynosi udział ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz 15,0% osób w wieku poprodukcyjnym. Relacja ludności w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym wyraża wskaźnik obciążenia demograficznego, który dla ludności związanej z rolnictwem wynosi on w powiecie 45,1%. Oznacza, że na każde 100 osób w wieku produkcyjnym przypada średnio 4,5 osoby w wieku nieprodukcyjnym. Wskaźnik ten różni się znacznie dla populacji kobiet i mężczyzn związanych z rolnictwem. O ile dla kobiet, między obiema porównywalnymi kategoriami wiekowymi wskaźnik wynosi 92,9% to na 100 mężczyzn w wieku produkcyjnym przypada 0,7 (mężczyzn) w wieku nieprodukcyjnym.

Spośród gmin powiatu lubaczowskiego największy wskaźnik obciążenia demograficznego ludności związanej z rolnictwem występuje w Gminie Wielkie Oczy i Oleszyce (0,50 i 0,45) a najniższy w Horyńcu i Lubaczowie Mieście (0,30 i 0,37).

Porównanie struktury ludności związanej z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi według ekonomicznych grup wieku w latach 1988-1998 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Struktura ludności związanej z indywidualnymi gospodarstwami rolnymi w powiecie lubaczowskim

Wyszczególnienie	NSP 1988		PSR 1996		Szacunek 1998	
	ogółem	w tym mężczyźni	ogółem	w tym mężczyźni	ogółem	w tym mężczyźni
Ludność ogółem - osób	41 534	20 695	40 418	20 189	40 503	20 231
z tego:						
- w wieku przedprodukcyjnym	13 203	6 783	12 313	6 430	10 820	5 970
- w wieku produkcyjnym	22 448	11 425	22 268	11 338	23 734	11 819
- w wieku poprodukcyjnym	5 883	2 487	5 837	2 421	5 949	2 442

Źródło: Opracowanie własne

Użytkownicy w rolnictwie indywidualnym

W czerwcu 1996r. spisano na terenie powiatu lubaczowskiego 9 455 użytkowników indywidualnych gospodarstw i działek rolnych, w tym 7 392 to użytkownicy gospodarstw rolnych. Około 31,8% użytkowników prowadzi gospodarstwa rolne o powierzchni 2 - 5 ha a około 12,8% użytkuje gospodarstwa 1- 2 hektarowe. Mężczyźni stanowią ponad 53% wszystkich użytkowników.

Tabela 28. Strukturę użytkowników według wieku i płci

Wyszczególnienie	Ogółem	W wieku						
		15-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 i więcej
Ilość								
Ogółem	9 455	7	602	1 677	2 390	1 906	921	1 952
Mężczyźni	5 955	6	429	1 212	1 598	1 178	527	1 005
Kobiety	3 500	1	173	465	792	728	394	947

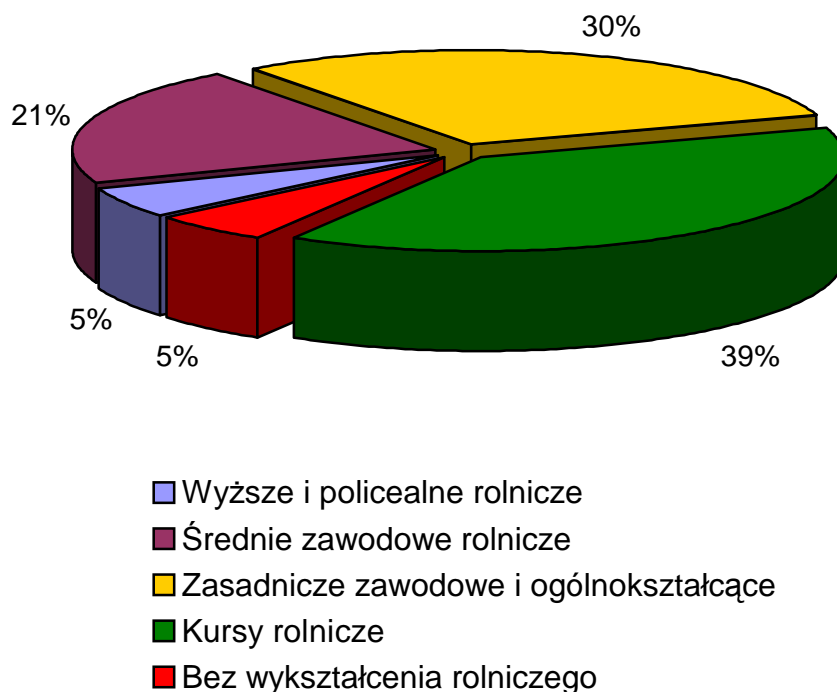
Źródło: Opracowanie własne

Użytkownikami najczęściej są osoby w wieku produkcyjnym (79,3%), ale 20,7% stanowią gospodarstwa prowadzone przez osoby w wieku poprodukcyjnym.

Użytkowników indywidualnych gospodarstw rolnych na terenie powiatu lubaczowskiego charakteryzuje niski poziom wykształcenia.

Strukturę poziomu wykształcenia rolniczego użytkowników gospodarstw rolnych obrazuje poniższa tabela.

Wykres 13. Poziom wykształcenia rolniczego użytkowników gospodarstw rolnych

Wyposażenie gospodarstw rolnych, infrastruktura i budynki

W przeprowadzonym w 1996r. Powszechnym Spisie Rolnym ankieterzy zbierali informacje na temat poszczególnych rodzajów budynków i budowli w badanych gospodarstwach rolnych powiatu lubaczowskiego. Poniższa tabela obrazuje stan posiadania budynków i budowli naszych gospodarstw rolnych. Jest to ciągle do wykorzystania baza produkcyjna i zaplecze rozwoju rolnictwa.

Tabela 29. Stan posiadania budynków i budowli przez rolników

Wyszczególnienie	Ogółem w sztukach
Obory	1 920
Owczarnie	8
Chlewnie	106
Kurniki	628
Budynki wielofunkcyjne	5 182
Stodoły	5 240
Szklarnie	9
Tunele foliowe	19

Zródło: Opracowanie własne

Z ogółu indywidualnych gospodarstw rolnych 64,3% posiadało budynki wielofunkcyjne. Budynki i pomieszczenia gospodarcze posiadało 65,1%, chlewnie 1,3%, a kurniki 7,8% gospodarstw.

Ze struktury wiekowej budynków i budowli wykorzystywanych w indywidualnych gospodarstwach rolnych wynika, że przeważająca część budynków została wybudowana w okresie do 1975r., w tym 80,0% obór, 77,0% stajni, 82,5% stodoł. Ponad połowę, bo 54,4% chlewni, wybudowano w latach 1961 - 1980, natomiast 65,4% budynków wielofunkcyjnych wybudowano w latach 1945 - 1975. W ostatnim dziesięcioleciu postawiono 51,8% garaży, 78,4% tuneli foliowych, przy czym ponad połowa tuneli - 55,4% powstało po 1990r. Do 1996 roku zmodernizowano 12,9% obór, 8,8% chlewni, 8,5% stajni, 12,3% budynków wielofunkcyjnych.

Zebrane informacje na temat wykorzystania budynków i budowli w gospodarstwach rolnych wykazały, że w indywidualnych gospodarstwach rolnych 94,0% powierzchni budynków i pomieszczeń gospodarczych wykorzystywano na działalność rolniczą, 0,7% na działalność pozarolniczą, a 5,3% nie wykorzystywano. Wykorzystanie natomiast powierzchni w budynkach inwentarskich wyniosło 94,3%.

W czerwcu 1996 roku 98,1% indywidualnych gospodarstw rolnych posiadało budynki mieszkalne, pozostali użytkownicy indywidualnych gospodarstw rolnych dysponowali tylko mieszkaniami w budynkach.

Większość budynków mieszkalnych (60,6%) w indywidualnych gospodarstwach rolnych wybudowano do 1970 roku, natomiast budynki wybudowane w ostatnim dziesięcioleciu stanowiły 9,9% ogółu. Do 1996 roku zmodernizowano 25,9% budynków. Z ogółu zmodernizowanych budynków 66,4% zmodernizowano w ostatnim dziesięcioleciu.

• Infrastruktura techniczna

Prowadząc dzisiaj produkcję rolną i zwierzęcą niezbędne do tego jest odpowiednie wyposażenie gospodarstwa rolnego w elementy infrastruktury technicznej. Powszechny Spis Rolny w 1996 roku obejmował to zagadnienie. Spisem zostały objęte również indywidualne działki rolne o powierzchni użytków rolnych do 1 ha. Wyposażenie gospodarstw rolnych na terenie powiatu w wybrane elementy infrastruktury technicznej przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Infrastruktura techniczna gospodarstw rolnych

Wyszczególnienie	Ogółem	
	w sztukach	w %
Gospodarstwa:		
- wyposażone w wodociąg sieciowy	4 657	63,1
- pobierające wodę ze studni	2 663	36,9
- wyposażone w sieć gazową	1 202	16,3
- pobierające gaz z butli	5 937	80,4
- wyposażone w sieć elektryczną 380V	1 658	29,7
- odprowadzające ścieki do kanalizacji	1 340	18,1
- posiadające telefon	1 970	17,2

Źródło: Spis Rolny

Z wodociągu sieciowego z podłączeniem do gospodarstwa domowego korzysta 63,1% indywidualnych gospodarstw rolnych, a 36,9% gospodarstw posiada wodę ze studni bez instalacji wodociągowej.

Zaledwie 18,1% indywidualnych gospodarstw rolnych odprowadza ścieki do ogólnej sieci kanalizacyjnej z oczyszczaniem, a 54,2% bez oczyszczania. Aż 24,6% indywidualnych gospodarstw rolnych nie posiada żadnej kanalizacji, ani też szamba do odprowadzania ścieków.

W sieć elektryczną 380V wyposażonych jest 29,7% indywidualnych gospodarstw rolnych, a pozostałe w sieć 220V.

W gaz sieciowy zaopatrzonych jest 16,3% indywidualnych gospodarstw rolnych, z butli gazowej korzysta 80,4%.

Telefon w gospodarstwie posiada zaledwie 17,2% indywidualnych gospodarstw rolnych, a 28,5% nie posiada dostępu do telefonu.

Użytkowanie gruntów, produkcja roślinna i zwierzęca

Zmiany własnościowe w rolnictwie w powiecie lubaczowskim w początkowej fazie miały spokojny charakter. Część ziemi po zlikwidowanych Państwowych Gospodarstwach Rolnych i Zakładach Rolno - Przemysłowych 'IGLOOPOL' przeszła we władanie indywidualnych gospodarstw rolnych, powiększając je obszarowo, natomiast zdecydowaną większość przejęła Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa w Rzeszowie. Po przejęciu wspomnianych gruntów, Agencja rozpoczęła starania w kierunku zagospodarowania ich oraz towarzyszących im obiektów po byłych zakładach rolnych. Do przetargów stawali różni kandydaci na dzierżawców. Na przestrzeni lat 1993-98 majątek (grunty, obiekty gospodarczo - przemysłowe) po w/w jednostkach został wydzierżawiony w około 85% na terenie tut. powiatu. W efekcie powstało kilkadziesiąt gospodarstw dzierżawiących grunty i obiekty o powierzchni od 10 do ponad 800 ha. Stworzyło to sytuację, że Powiat Lubaczów charakteryzuje się największą średnią wielkością powierzchni gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim (6,5 ha). Należy stwierdzić, że poziom gospodarowania na obiektach wydzierżawionych jest różny - od dobrego do bardzo słabego - i nie zawsze ma to podłoże w słabo opłacalnej produkcji rolniczej. Wielu dzierżawców to ludzie przypadkowi, dopiero rozpoczynający karierą rolniczą bez poprzedniego doświadczenia w tej branży.

Użytkowanie gruntów

Powiat Lubaczów posiada dobre warunki do produkcji rolnej. W strukturze bonitacyjnej gleb notuje się przewagę klasy III i IV. Najlepszymi glebami charakteryzuje się środkowa część powiatu w pasie od Oleszyc przez Cieszanów, gminę Lubaczów do Werchraty. W tych rejonach dominującym kierunkiem produkcji jest uprawa zbóż, rzepaku, buraków cukrowych, warzyw, a w zakresie produkcji zwierzęcej bydło mleczne, trzoda, drób.

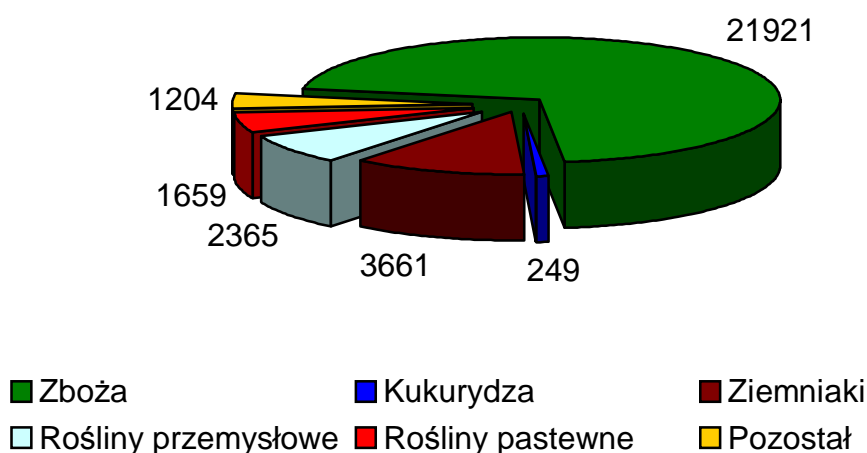
W części północno - wschodniej powiatu warunki fizjograficzne i atmosferyczne powodują znaczne utrudnienia w produkcji rolnej i predysponują ten rejon do uprawy niektórych roślin zbożowych oraz do hodowli bydła mięsnego i owiec.

Gleby powiatu mieszczą się w pierwszej klasie czystości pod względem zawartości metali ciężkich (jedynie stosunkowo niewielkie skażenia mogą okresowo występować w bezpośredniej bliskości drogi wojewódzkiej Bełżec - Narol - Cieszanów - Oleszyce - Jarosław). Ich wartość przyrodniczo - produkcyjna jest bardzo wysoka, a dobry stan środowiska naturalnego powiatu stwarza warunki do prowadzenia produkcji zdrowej i ekologicznej żywności.

Produkcja roślinna

W strukturze zasiewów dominującym kierunkiem uprawy są rośliny zbożowe, które zajmują 70,6% powierzchni, w tym kukurydza na ziarno 0,8% ogólnej powierzchni. Mocną pozycję utrzymują ziemniaki, które zajmują prawie 11,8% powierzchni zasiewów. Wśród roślin przemysłowych największą powierzchnię zajmują buraki cukrowe - 4,6% struktury zasiewów oraz rzepak i rzepik łącznie 2,2%.

Wykres 14. Powierzchnia zasiewów w gospodarstwach indywidualnych (ha)

Plony podstawowych zbóż kształtują się na poziomie 24,3 dt/ha w 1998 r. i były niższe o prawie 4 dt/ha od roku 1996. W roku 1998 średni plon pszenicy osiągnął poziom 25,6 dt/ha. Jest to wynik oszczędnego gospodarowania przez rolników, głównie odstąpienia w większości przypadków od chemicznej ochrony roślin przed szkodnikami.

Od dwóch lat notowany jest spadek plonów ziemniaków. Wyniósł on w 1998 r. 147 dt/ha i był niższy o 59,2 dt/ha od roku 1996. Spadły również zbiory buraków cukrowych w stosunku do 1996 r. o około 9 tys. ton, przy średnim plonie 272,1 dt/ha, niewielki spadek zanotowany został także w produkcji rzepaku i rzepiku (576 dt). W przypadku rzepaku istnieją na terenie powiatu pewne rezerwy produkcyjne, które nie są wykorzystywane w związku z panującym dużym ryzykiem w jego uprawie z uwagi na występujące warunki atmosferyczne oraz niestabilne i nie zachęcające ceny skupu tego ziarna.

Produkcja zwierzęca

- **Pogłowie zwierząt gospodarskich**

Od paru lat zaniechane zostały spisy kontrolne każdego roku, stąd brak możliwości określenia aktualnego stanu pogłowia zwierząt gospodarskich.

W produkcji zwierzęcej niezmiernie ważnym jest utrzymanie stada podstawowego (krowy, lochy) ponieważ jego odbudowa jest procesem długotrwałym (szczególnie krów) i naznaczonym dużym ryzykiem co do końcowego efektu. Aktualny stan pogłowia krów i loch w powiecie lubaczowskim przedstawia się następująco: krowy 9 330 szt., lochy 1 385 szt. Notujemy tutaj także spadek pogłowia krów i loch, co stwarza niekorzystną sytuację na przyszłość w rozwoju hodowli.

- **Trzoda chlewna**

Jednym z wiodących kierunków produkcji zwierzęcej w powiecie lubaczowskim była do niedawna hodowla trzody chlewnej. Traktowana była przez rolników jako względnie rentowny kierunek produkcji rolnej, lecz po drastycznym spadku cen żywca wieprzowego w drugim półroczu 1998 roku oraz w I kwartale 1999 roku, stała się kolejnym nieopłacalnym działem produkcji rolnej oraz powodem ostrych protestów rolników.

Według danych GUS za 1997 rok produkcja ta charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem co potwierdzają następujące liczby: 92,5% gospodarstw zajmuje się chowem trzody chlewnej, z czego 69,2% utrzymuje do 2 szt.; 12,3% 3-5 szt.; 5,7% 6-10 szt., 4,1 % 11-20 szt.; 1,1% 21-50 szt.; powyżej 50 szt. utrzymywało bardzo mało gospodarstw. Spadek opłacalności produkcji trzody chlewnej na pewno poważnie pogorszył te wielkości ale brak jest danych w tym zakresie.

- **Bydło**

Duża powierzchnia użytków zielonych około 21 700 ha, potencjał przetwórczy - działająca Spółdzielnia Mleczarska oraz wieloletnia tradycja i przywiązanie do tego kierunku produkcji przemawiają za tym aby chów bydła na terenie powiatu się rozwijał. Fakty jednak są inne - obserwuje się systematyczny rok roczny spadek pogłowia bydła w tym również krów mlecznych. podobnie jak w przypadku trzody chlewnej, chów bydła charakteryzuje się bardzo dużym rozdrobnieniem. Zmniejszyła się także towarowość produkcji. Skup mleka w okresie 1996 - 1998 spadł o 24%, a skup żywca wołowego podobnie.

Poniższa tabela przedstawia pogłowie zwierząt gospodarskich w powiecie lubaczowskim.

Tabela 31. Pogłowie zwierząt gospodarskich w powiecie lubaczowskim

Gmina/miasto	Liczba sztuk						
	<i>bydło</i>	<i>trzoda chlewna</i>	<i>owce</i>	<i>konie</i>	<i>kozy</i>	<i>króliki</i>	<i>drób</i>
Powiat Lubaczowski	16799	19603	1755	4228	180	3182	142 297

Źródło: opracowanie własne

5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Gospodarka wodno-ściekowa

Zasoby wodne powiatu

Wody stojące

Powiat lubaczowski charakteryzuje się brakiem większych zbiorników wód stojących. Jedynie na Roztoczu występują sporadycznie niewielkie jeziora międzywymowe. Większe zbiorniki zostały wykonane przez człowieka w postaci stawów rybnych o łącznej powierzchni 344ha.

Wody podziemne

Z terenem powiatu lubaczowskiego, hydrogeologicznie powiązany jest zbiornik GZWP Nr 428 - "Dolina Kopalna Biłgoraj, Lubaczów" o powierzchni 376 km² i zasobach szacowanych na 38 tys. m³, z warstwą wodonośną na głębokości 10-60 m. Zbiornik powyższy obejmuje gminy Lubaczów, Cieszanów, Stary Dzików i Oleszyce.

Jakość wód podziemnych kontrolowana jest od roku 1991, w ramach sieci krajowej monitoringu przez Państwowy Instytut Geologiczny. Na terenie powiatu badania prowadzone są na 2 stanowiskach kontrolnych:

Wody płynące

Obszar powiatu lubaczowskiego prawie w całości leży w dorzeczu Sanu, bowiem rzeki Szkło, Lubaczówka, Sołotwa, Przerwa, Wirowa, Różaniec, Łowczanka, Brusienka, Świdnica, Papiernia i Tanew toczą swoje wody do Sanu. Tylko niewielki skrawek terenu dorzecza Raty i Sołokiji (około 90 km²) należy do zlewni Bugu.

Gospodarka ściekami

W ostatnich latach nastąpił duży postęp w dziedzinie gospodarki ściekami. Dotyczy to budowy wodociągów, sanitacji wsi i oczyszczalni ścieków.

Aktualny stan wybudowanych i funkcjonujących oczyszczalni ścieków na terenie powiatu lubaczowskiego przedstawia tabela.

Tabela 32. Stan sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w powiecie lubaczowskim

Miasta i gminy	Sieć w km		Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych		Stopień zwodociągowania
	wodociągowa	Kanalizacyjna	wodociągowa	kanalizacyjna	
Cieszanów m.	22,6	8,8	287	207	100 %
Lubaczów m.	32,2	26,9	1457	462	100 %
Oleszyce m.	8,0	9,0	340	170	100 %
Narol m.	11,6	2,3	280	20	65,0 %
Cieszanów gm.	91,4	30,7	920	371	100 %
Horyniec gm.	41,9	21,0	602	318	45,0 %
Lubaczów gm.	112,8	6,0	1345	27	64,6 %
Narol gm.	48,8	0,2	1181	7	92,1 %
Oleszyce gm.	53,9	20,0	658	463	100 %
Stary Dzików gm.	53,0	28,3	1112	970	100 %
Wielkie Oczy gm.	69,4	-	991	-	90,0 %
Ogółem powiat	545,6	153,2	9174	3093	83,3%

Źródło: Opracowania własne

Gospodarka odpadami

Wysypiska śmieci

W powiecie lubaczowskim na 8 jednostek samorządowych przypada 9 składowisk śmieci eksploatowanych przez urzędy gmin lub gminne jednostki organizacyjne.

Wysypiska śmieci znajdują się w mieście Lubaczowie, mieście Oleszycach, mieście Cieszanów, mieście Narol, gminie Horyniec, gminie Stary Dzików. Wszystkie składowiska są zlokalizowane zgodnie z przepisami ustawy o planowaniu przestrzennym. Jedynie Gmina Wielkie Oczy oraz Gmina Lubaczów nie posiadają własnych składowisk odpadów. Gmina Lubaczów deponuje swoje odpady na składowisku miasta Lubaczowa.

Elektroenergetyka

Układ elektroenergetyczny powiatu obejmuje dwa niezależne od siebie systemy:

- regionalny – prowadzony przez obszar powiatu tranzytem. Stanowi go linia najwyższych napięć 750 kV Ukraina – Widelka koło Rzeszowa, przebiegająca przez centralną część powiatu lubaczowskiego, oraz linia wysokiego napięcia WN 110 kV Tomaszów Lubelski – Jarosław.
- lokalny, który stanowią: napowietrzne linie średniego napięcia, stacje transformatorowe – nasłupowe i wolno stojące oraz sieć napowietrzna niskiego napięcia 220/380V.

Układ elektroenergetyczny w pełni zabezpiecza aktualne potrzeby mieszkaniowe i gospodarce.

Telekomunikacja

Centrala telefoniczna w Lubaczowie jest najważniejszym ogniwem w układzie telekomunikacyjnym powiatu. Liczbę mieszkańców posiadających telefon w poszczególnych miejscowościach obrazuje poniższa tabela.

Tabela 33. Abonenci telefoniczni i telewizyjni

Miasta i gminy	Abonenci telefoniczni		Abonenci telewizyjni	
	w liczbach bezwzględnych	na 1000 ludności	w liczbach bezwzględnych	na 1000 ludności
Cieszanów m. i gm.	364	174	1207	327
Horyniec	374	77	967	199
Lubaczów m.	3 279	257	2 577	202
Lubaczów gm.	426	47	1 351	148
Narol m. i gm.	279	89	1323	317
Oleszyce m. i gm.	620	181	1262	360
Stary Dzików	230	49	720	154
Wielkie Oczy	119	30	555	142
Razem powiat	5 691	98	9 962	172

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1998

W powiecie lubaczowskim jest 5 691 abonentów telefonicznych, oraz 9 962 abonentów telewizyjnych. Najwyższe wskaźniki ilości abonentów posiada miasto Lubaczów.

Przez powiat przebiegają kable światłowodowe na trasie Lublin – Lubaczów - Jarosław. Ostatnio wybudowany został maszt radiolinii do Przemyśla. Powiat Lubaczów posiada na części terenu łączność telefonii cyfrowej: ERA GSM, Plus GSM oraz CENTERTEL.

Gazownictwo

- Przez obszar powiatu lubaczowskiego przechodzą trzy niezależne układy gazownicze:
- sieć gazowa regionalna, obejmująca przesyłowe gazociągi wysokoprężne z Kopalni Gazu „Szczutków” w głąb kraju. Sieć ta obsługiwana jest przez Zakład Gazowniczy w Jarosławiu.
 - sieć gazowa lokalna, zasilająca bezpośrednio obszar powiatu
 - układ kopalniany – związany z kopalnictwem gazu ziemnego w Obszarze Górniczym Gazu „Lubaczów”, prowadzonym przez Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu.

Aktualnie zgazyfikowane jest około 40 % terenów osadniczych powiatu.

Tabela 34. Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu w gospodarstwach domowych w miastach powiatu lubaczowskiego.

Wyszczególnienie	Sieć rozdzielcza w km	Połączenia do budynków mieszkalnych	Odbiorcy gazu sieciowego	Zużycie gazu w dm ³	Zużycie gazu w m ³ na osobę
Cieszanów	13,5	298	359	1 348,8	8 646,1
Lubaczów	33,7	1 315	3 097	7 123,6	2 333,3
Narol	9,2	143	175	385,6	8 382,6
Oleszyce	15,7	388	458	1 975,6	4 400,0

Źródło: *Urząd Statystyczny Przemyśl 1998*

Największa ilość odbiorców gazu – 3 097 mieszka w Lubaczowie, jednak jego zużycie w tym mieście jest najmniejsze. Związane jest to z brakiem ogrzewania gazowego na terenie miasta.

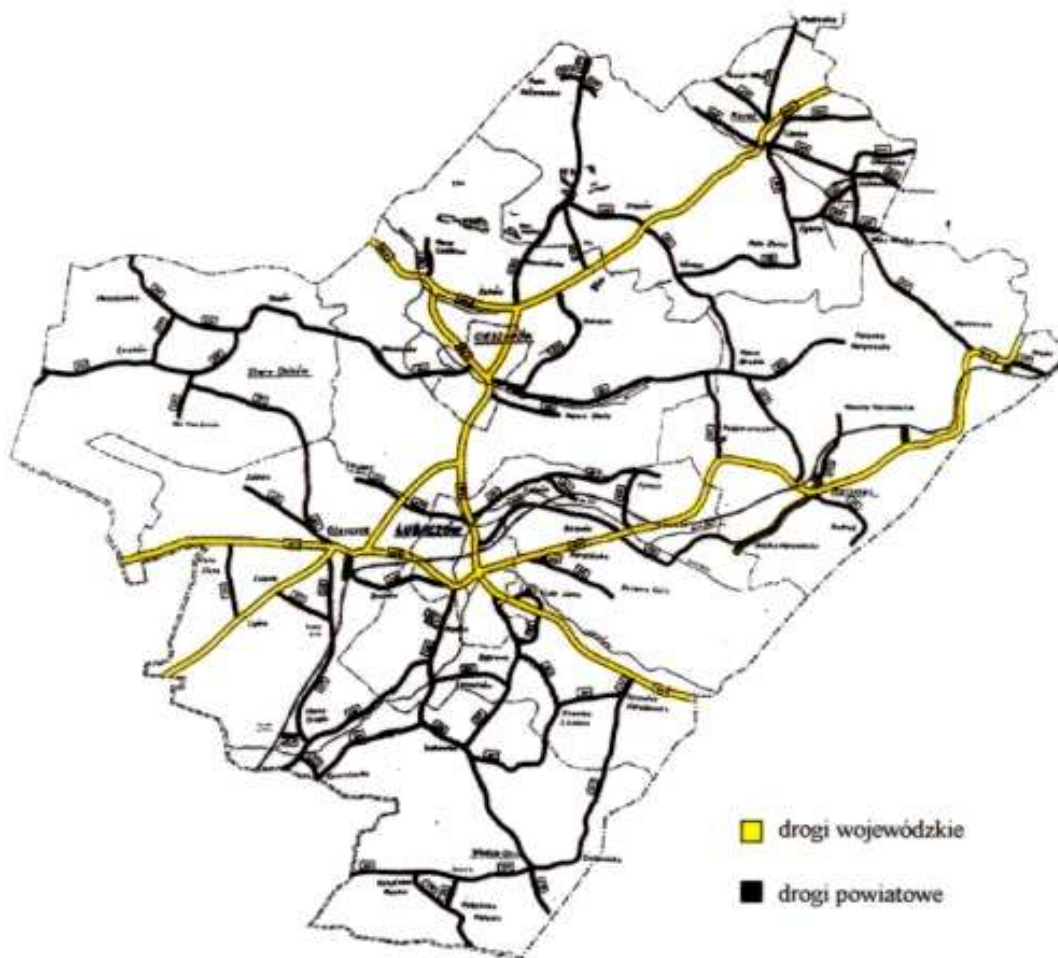
Drogi i szlaki komunikacyjne

Układ komunikacyjny drogowy obejmuje drogi wojewódzkie, będące pod nadzorem Podkarpackiego Zarządu Dróg Wojewódzkich, powiatowe pod nadzorem Zarządu Dróg Powiatowych w Lubaczowie oraz drogi miejskie i gminne.

Sieć dróg powiatowych w powiecie lubaczowskim liczy 390,063 km. Generalnie drogi powiatowe są w złym stanie technicznym. Tylko nieliczne drogi są w stanie dobrym nie wymagającym napraw, lub wymagającym niewielkich napraw. Obecnie 338 km odcinków dróg powiatowych wymaga odnowy lub wzmocnienia – stanowi to 86% ogólnej sieci dróg.

W ciągach dróg powiatowych znajduje się 21 obiektów mostowych, które znajdują się w średnim stanie technicznym.

Mapka. Sieć dróg powiatowych i wojewódzkich w powiecie lubaczowskim

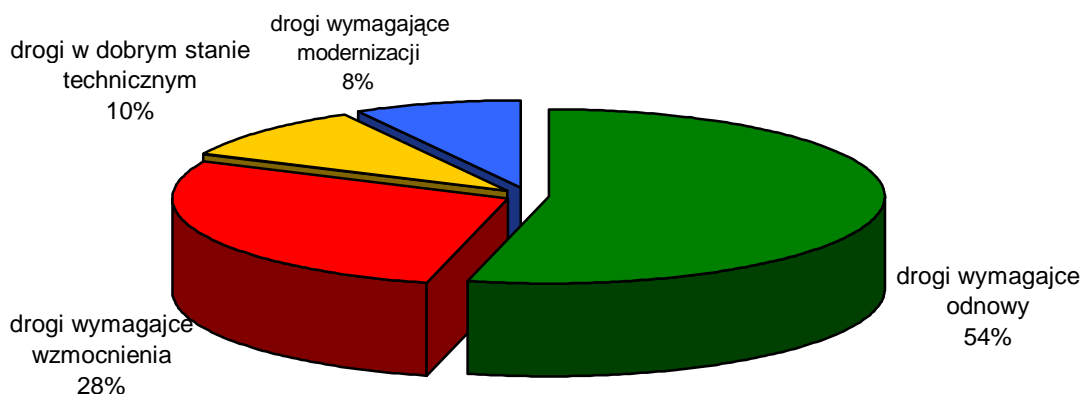
Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Lubaczowie

Na terenie powiat lubaczowskiego łączna długość sieci dróg wojewódzkich wynosi 135 km, w tym 26 km stanowią drogi wojewódzkie w granicach administracyjnych miast a 109 km to drogi wojewódzkie zamiejskie. Nawierzchnia dróg wojewódzkich jest w przeważającej części bitumiczna, tylko na odcinku 1,8 km gruntowa.

Drogi wojewódzkie na terenie powiatu wymagają odnowy na długości 72,9 km, wzmocnienia na odcinku 37,8 km.

Na sieci dróg wojewódzkich znajduje się 13 obiektów mostowych, są to obiekty trwałe, z których stan pięciu jest dobry, pozostałe wymagają modernizacji i odnowy.

Wykres 15. Stan sieci dróg wojewódzkich na terenie powiatu lubaczowskiego

Źródło: Podkarpacki Zarząd Dróg Wojewódzkich – Rejon Dróg Wojewódzkich w Lubaczowie

Powiat Lubaczów jest ważnym węzłem komunikacyjnym. Na terenie powiatu występują dwa układy komunikacyjne: kolejowy i drogowy. Komunikacja kolejowa obejmuje jednotorową linię kolejową PKP relacji Munina – Bełzec – Zamość. Linia zrealizowana została w latach 1880-1884 dla połączenia Jarosławia z Rawą Ruską. Linia przebiega przez południowo – wschodnią część obszaru powiatu z przystankami w: Nowej Grobli, Oleszycach, Lubaczowie, Baszni Dolnej i Górnej, Horyńcu, Dziewięcierzu, oraz Werchracie. W Baszni Dolnej oraz w Werchracie znajdują się stacje towarowe wykonujące załadunek i wyładunek towarów.

6. KULTURA I TURYSTYKA

Walory przyrodnicze

Walory przyrodnicze i krajobrazowe, duże zróżnicowanie fizjograficzne, geologiczne, wysoki wskaźnik lesistości oraz różnorodność flory i fauny - to podstawowe czynniki skłaniające do wprowadzania wszelkich form ochrony przyrody na terenie powiatu lubaczowskiego.

Mają tu swoje stanowiska rzadko spotykane, zagrożone w swym bycie gatunki zwierząt i roślin, wymienione w „Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt”, „Polskiej Czerwonej Księdze Roślin”, a ponadto inne objęte ochroną gatunkową, charakterystyczne dla szaty roślinnej i świata zwierzęcego tego regionu.

Wyginęły niestety żyjące tu niegdyś żubry, tury, żbiki, niedźwiedzie, małe koniki leśne zwane „konikami biłgorajskimi”, suseł perełkowaty.

Obecnie na terenie powiatu żyją: łoś, ryś, jeleń, sarna, dzik, bóbr. Odwiedza te tereny wilk, zadomowił się jenot, borsuk, lis. Z drobnych ssaków chronionych spotykamy tutaj wydrę karczownika, piżmaka, kunę leśną (tumaka), bardzo rzadko kunę domową (kamionkę), łasicę gronostaja, tchórza, popielicę orzesznicę, żołędnicę i koszatkę, najmniejszego ssaka w Polsce (ważący ok. 4 gramów) ryjówkę malutką i niewiele większą ryjówkę aksamitną.

Z ptaków spotyka się jastrzębia krogulca, orlika grubodziobego i krzykliwego, krótkoszczyt, kanię, sokoła wędrownego, myszołowa. Do osobliwości należy pliszka górską, perkozy rdzawoszy i zausznik, bocian czarny, czapla siwa. Pojawia się także rzadki ptak syberyjski - orzechówka długodzioba, muchołówka białoszyja, gołąb siniak, rzadkie dzięcioły: białogrzbietowy oraz trójpalczasty, a także płochacz pokrzywnica, dudek, kruk, myszołów, słonka, bażanty, głuszce, cietrzewie. Można również spotkać strusia niestety nie na wolności, ale w prywatnej zamkniętej hodowli.

Wśród gadów, płazów i ryb w dolinie Tanwi, można spotkać rzadkiego dziś żółwia błotnego. Do osobliwości należą: padalec turkusowy, gniewasz plancisty oraz wąż Eskulape największy z węży żyjących w Polsce. W lasach wilgotnych można spotkać bardzo często żmiję oraz mieszkankę lasów górskich - salamandrę plamistą. W bystrych wodach potoków trafia się pstrąg potokowy.

Szata roślinna należy do najbogatszych i najciekawszych w kraju. Występują tu wśród rzadkiej i chronionej roślinności zimoziół północny, czosnek siatkowy, obównik pospolity i inne; storczyki wawrzynek, wilczydełko, kłokoczka południowa, bluszcz pospolity, widłaki; jałowcowaty, wroniec goździsty i spłaszczony, paprocie; podrzeń zębrowiec, pioropusznik strusi i jęczyznik zwyczajny, paprotniki; Brauna i kolczasty oraz tojad dziubaty, pełnik europejski, zawilec wielokwiatowy, lilia złotogłów.

Występująca jodła, buk, świerk wiązy; górski i szypułkowy, modrzew polski, jawor, lipka szerokolistna - osiagają na Roztoczu północno-wschodnią granicę zwartego zasięgu. Bardzo bogata jest roślinność naczyniowa, głównie o charakterze reliktowym i rzadkim. Występuje kilkaset gatunków północnych, górskich, syberyjskich, stepowych atlantyckich i środkowoeuropejskich.

Zwracają także uwagę bardzo ciekawe zespoły wodne i szuwarowe, torfowiskowe, łąkowe i wydmy.

Chcąc zachować występujące bogactwo flory i fauny zachodzi konieczność stosowania szeroko pojętej ochrony przyrody. W Polsce prowadzona jest ona w oparciu o ustawę o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114 z 1994r. poz. 492), poprzez tworzenie

parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu, wprowadzanie ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, a także uznawania za pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo - krajobrazowe.

Najwyższą formą ochrony jest park narodowy. Na terenie powiatu nie ma tej formy przyrody.

Są natomiast inne formy obejmujące obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody i użytki ekologiczne. Należą do nich:

- Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Park Krajobrazowy Puszczy solskiej,
- Południoworoztoczański Park Krajobrazowy,
- Rezerwat "Minokąt" koło Narola,
- Rezerwat "Sołokija" w Dziwięcierzu,
- Rezerwat "Nad Tanwią" w rejonie Rebizant
- Rezerwat „Bukowy Las” koło Narola.

Walory turystyczne

Rejon powiatu Lubaczowskiego jest mało znany, pod względem bogatych walorów turystycznych i krajoznawczych. Można tu spotkać pełno pamiątek dziejowych miejscowości, uroczyska leśne Puszczy Solskiej i Południoworoztoczańskiego Parku Krajobrazowego, ciekawy geologicznie i krajobrazowo wał Roztocza, barwny folklor miejscowy oraz nie spotykane gdzie indziej w Polsce osobliwości przyrodnicze – to wszystko przyczynia się do atrakcyjności tego powiatu.

Na terenie powiatu istnieją dwa parki krajobrazowe, tj.: Puszczy Solskiej i Południoworoztoczański.

Tabela 35. Dane o parkach krajobrazowych

Nazwa Parku	Powierzchnia ogólna w ha				Rok utworzenia
	ogółem	lasy	użytki rolne	inne	
Park Krajobrazowy Puszczy Solskiej	7675	5921	898	856	1988
Południoworoztoczański Park Krajobrazowy	16237	10384	5433	456	1989

Źródło: Opracowanie własne

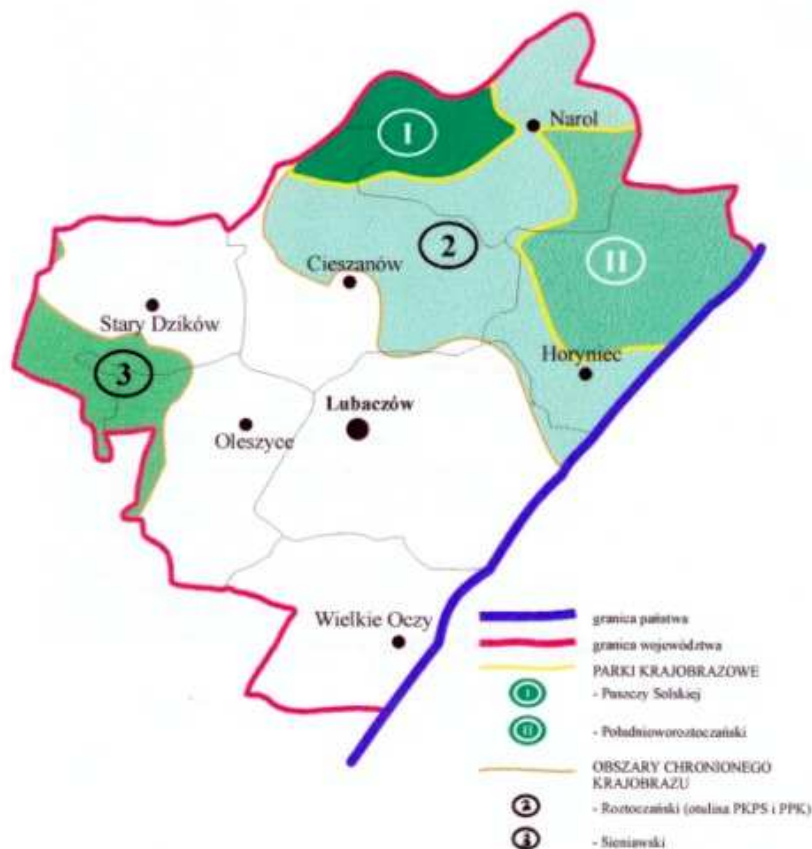
Park krajobrazowy Puszczy Solskiej zajmujący powierzchnię 7 675 ha na terenie gmin Cieszanów i Narol nie stanowi całości, ponieważ pozostałe 21 303 ha znajduje się poza granicami powiatu. Na terenie parku występuje ogromne zróżnicowanie szaty roślinnej, istniejące w lasach rozlewiska i stawy stanowią ostoję dla zwierząt, szczególnie dla ptaków. Puszcza jest bardzo interesującym terenem dla turystów rozmiłowanych w obserwacji przyrody. Warunki do uprawiania turystyki „zwłaszcza pieszej, są szczególnie korzystne. Sprzyja temu sieć duktów leśnych. Znakowany żółtym kolorem szlak turystyczny biorący swój początek w otulinie Parku w miejscowości Narol, prowadzący wzdłuż Tanwi przez

Młynki na teren województwa lubelskiego (kończy swój bieg w Sułcu), stanowi dużą atrakcję turystyczną. „ Dominujące nad Równiną Puszczańską masywy wzgórz Góra Grochy i Bukowy Las (270-310 m. n.p.m.) zajmują wyspowo zbiorowiska żyznej buczyny karpackiej z udziałem jodły i żywca gruczołowatego. Walory przyrodnicze zbiorowiska buczyny zostaną objęte ochroną prawną w projektowanym rezerwacie „ Las Bukowy ”.

Południoworoztoczański Park Krajobrazowy utworzony w 1989 roku leży podobnie jak Puszcza Solska na styku granic województw lubelskiego i podkarpackiego oraz granicy państwa z Ukrainą. Ważnym walorem omawianego terenu jest bogata i urozmaicona rzeźba. Tu bowiem leżą największe wzniesienia Roztocza w Polsce, Wielki Dział, Długi Goraj, Kragły Goraj, sięgające bądź przekraczające 390 m. n.p.m. . Występuje tu bardzo wysoki stan lesistości, sięgający 65%. W Parku tym wyznaczono 125 km szlaków turystycznych i ośmiokilometrową ścieżkę dydaktyczną. Głównym szlakiem (kolor zielony) jest szlak im. św. Brata Alberta (46 km), który prowadzi z Narola przez Pizuny (miejsce urodzenia Błogosławionej Bernadety Jabłońskiej), Jacków Ogród, Źródliko Tanwi, Wielki Dział, Monastyr, Werchratę, Dziewięcierz – Rezerwat „Sołokija”, Nowiny Horynieckie – Kaplicę na źródłach do Horyńca Zdroju.

Bogactwem omawianego rejonu, oprócz środowiska przyrodniczego, są również zabytki architektury sakralnej i pałacowej. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się cerkiew pod wezwaniem św. Parasekwii z końca XVI w. w Radrużu ustalona jako zabytek klasy „0”. Inne spotykamy w Werchracie, w Prusiu, również ciekawe architektonicznie. Interesującym dla turystów jest XVIII – wieczny zespół pałacowy Ponińskich, obecnie użytkowany przez Sanatorium „Metalowiec”, w skład którego wchodzi pałac, teatr, oficyna i park. Godnymi uwagi w Horyńcu Zdroju są też z XVII w. : klasztor i kościół oraz cmentarz z mauzoleum Ponińskich.

Rys. System ochrony krajobrazu w powiecie lubaczowskim

Sieniawski Obszar Chronionego Krajobrazu - obejmuje tereny położone w środkowo-zachodniej części województwa i ogólna jego powierzchnia wynosi 52 408 ha. Dominują tu Lasy Sieniawskie, będące częścią Puszczy Sandomierskiej. Występują tu: lasy mieszane i bory nadające krajobrazowi niepowtarzalne piękno dzięki znacznej różnorodności form i stopniowemu przechodzeniu jednych w drugie. Wiodącym gatunkiem w tym zbiorowisku: sosna pospolita i dąb szypułkowy. Flora w tej części jest niezwykle ciekawa. Występują synantropy północnoamerykańskie tj. aster amerykański i aster wirginijski. Na łąkach koło Sieniawy - kosaciec syberyjski, goździk pyszny, goryczka wąskolistna, pełnik europejski. Świadectwem dawnej świetności przyrodniczo- kulturowej są liczne okazałe drzewa i aleje pomnikowe. Fauna ma charakter wybitnie nizinny. Z ssaków można spotkać: łosia, jelenia, borsuka, kunę leśną, orzesznice z ptaków: gadożera, pszczołojada, kobuza, muchówkę żałobną, cietrzewia jarząbka, bociana czarnego, remiza z płazów: ropuchę zieloną i paskówkę.

Roztoczański Obszar Chronionego Krajobrazu - obejmuje obszar północno-wschodniej części województwa. Powierzchnia ogólna wynosi 32 174 ha. Spełnia funkcję otuliny Parków Krajobrazowych: Puszczy Solskiej i Południoworoztoczańskiego.

Cenny element flory przedstawiają zbiorowiska leśne. Wielki Las występujący w okolicach Tymiec zawiera piękne okazy jodły. Jednym z bardziej interesujących zbiorowisk leśnych otuliny jest drzewostan jodłowy o cechach lasu naturalnego w Kadłubiskach. Spotkać można tu rzadkie gatunki zwierząt, szczególnie ptaki. Są to: perkoz rdzawoszyi oraz puchacz występujący na stawach w Rudzie Różanieckiej i Lublińcu Nowym.

Z ssaków spotyka się często dzika, sarnę i jelenia. W Roztoczańskim Obszarze Chronionego Krajobrazu zlokalizowane są dwie atrakcyjne miejscowości: Horyniec i Narol.

Znajduje się jedyna miejscowość uzdrowiskowa, która posiada lecznicze wody siarczkowe i jedne z lepszych w Europie borowiny.

Rezerwat " Minokąt " koła Narola ,- rezerwat położony w kompleksie leśnym należącym do wsi Kadłubiska. Ustanowiony w 1995r. obejmuje obszar lasu jodłowo-bukowego z charakterystycznym runem buczyny karpackiej, o powierzchni 23,47 ha.

Rezerwat " Sołokija " w Dziewięcierzu - rezerwat krajobrazowy o powierzchni 7,43 ha położony w miejscowości Dziewięcierz. Ochroną objęto stanowisko kilkuset jałowców pospolitych przyjmujących zróżnicowane i osobliwe formy pokroju.

Zdjęcie 6. Rezerwat „Sołokija”

Rezerwat " Nad Tanwią " w rejonie Rebizant, utworzony w 1958r. obejmuje obszar o powierzchni 41,33 ha, szatę roślinną rezerwatu tworzy bór sosnowy z domieszką jodły z reliktowymi stanowiskami flory północnej. U samego ujścia Jelenia do Tanwi znajduje się wysoki cypel zw. Smoki. W korycie tego potoku występują również skalne progi, największy z nich ma 1.8m wysokości. Zwiedzenie tego odcinka doliny Tanwi ułatwiają szlaki turystyczne. Najciekawszy jest tzw. szlak szumów Susiec - Zamczysko - Rebizanty - Susiec, znakowany kolorem niebieskim, ponadto jest drugi szlak południowy prowadzący doliną Tanwi do Narola oznaczony kolorem żółtym.

Projektuje się utworzenie kilku dalszych rezerwatów, między innymi: "Bukowy Las " koło Narola, "Buczyna " w Nowinach Horynieckich i "Kobyle Jezioro " koło Huty Starej . Jako użytki ekologiczne zostały uznane torfowiska i mokradła "Sopilne ", "Komań " i "Bagno Oleszyckie " .

Ponadto jest tu szereg pomników przyrody, a wśród nich zasługujący na szczególną uwagę tzw. Diabelski Kamień koło Monasterza " Świątynia Słońca " koło Nowin Horynieckich.

W obrębie "Bukowego Lasu" w okolicach Horyńca Zdroju, staraniem Wojewódzkiego Zarządu Parków Krajobrazowych w Przemyślu, przy udziale gmin i zakładów pracy, wyznakowane zostały ścieżki dydaktyczno - przyrodnicze i udostępniono dla ruchu turystycznego .

Zdjęcie 7. Rezerwat " Nad Tanwią "

Działalność kulturalna

Prężną działalność na terenie powiatu lubaczowskiego prowadzi szereg ośrodków kulturalnych. Miejskie i Gminne Biblioteki Publiczne udostępniają mieszkańcom literaturę, organizują liczne sesje popularno - naukowe, konkursy i odczyty. Stan czytelnictwa na terenie całego powiatu obrazuje poniższa tabela.

Tabela 36. Księgozbiór, czytelnicy i wypożyczenia w bibliotekach publicznych powiatu

Gmina/miasto	Księgozbiór w woluminach		Czytelnicy	Wypożyczenia w woluminach	
	w tyś.	na 1000 ludności		w tyś.	na 1 czytelnika
Cieszanów m.i gm.	39,4	5 192,2	1 313	31,6	24,0
Horyniec	22,4	4 615,7	660	7,1	10,8
Lubaczów m.	55,9	4 381,0	3 512	56,2	16,0
Lubaczów gm.	36,9	4 047,4	1 421	31,2	22,0
Narol m.	11,1	5 110,0	776	14,6	18,8
Narol gm.	22,4	3 494,5	511	9,1	17,7
Oleszyce m. i gm.	23,1	3 307,6	682	7,7	11,3
Stary Dzików	16,9	3 627,1	544	8,1	14,8
Wielkie Oczy	23,6	6 012,8	680	8,0	11,8
Razem powiat	251,7	4 302,6	10 099	173,6	17,19

Źródło: Urząd Statystyczny Przemysł 1998

W roku 1998 w bibliotekach zarejestrowano 10 099 czytelników i 173,6 tyś. wypożyczeń, co daje średnią powyżej 17 woluminów na jednego czytelnika. Biblioteki posiadają bogaty, liczący ponad 251 tyś. pozycji księgozbiór, na 1tyś. ludności przypada około 4 302 książki.

W mniejszych miejscowościach powiatu działają filie bibliotek gminnych. Biblioteki udostępniają księgozbiór poprzez wypożyczenie i prezentację, tj. udzielają informacji na miejscu w czytelni. Udostępnienie księgozbioru odbywa się w warunkach wolnego dostępu czytelników do półek, co jest niewątpliwie zaletą z uwagi na bezpośredni kontakt czytelnika z książką i nieskrępowany wybór materiałów przez samego zainteresowanego. Księgozbiór jest uzupełniany na bieżąco. W bibliotekach stosuje się wizualną promocję książki w formie wystawek, gazetek ściennych.

Na terenie powiatu lubaczowskiego działają także Miejskie i Gminne Ośrodki Kultury prowadzące różne formy pracy kulturalnej m.in.:

- zespoły artystyczne: Młodzieżowy Chór „Canzone”, Zespół Śpiewaczy „Niespodzianka”, Teatr Form Plastycznych „Magapar”, Teatr Małych Form, Teatr Dziecięcy „Lentylki”, oraz liczne zespoły muzyczne i śpiewacze Kół Gospodyń Wiejskich,
- sekcje: plastyczne dla dzieci i młodzieży, szachowe, brydża sportowego, koła recytatorskie i poezji śpiewanej,
- kluby i zajęcia rekreacyjne, kluby seniora, aerobik, kursy tańca towarzyskiego, kursy języków obcych itp.

Część grup i sekcji artystycznych należy do czołówki tego rodzaju zespołów w Polsce. Chór „Canzone” w ostatnich dwóch latach zdobył wiele liczących się nagród i wyróżnień, m.in. „Brazowy Kamerton”, „Srebrny Kamerton” w ogólnopolskich przeglądach chórów

szkolnych, wysokie miejsca i wyróżnienia na festiwalach pieśni chóralnej. Chór nagrywał dla TV i Radia Rzeszów. Teatr „Magapar” otrzymał wyróżnienie na Festiwalu Teatrów Dziecięcych w Kopenhadze, wyróżnienie na Festiwalu Wizji i Ruchu w Zielonej Górze.

Najważniejsze imprezy kulturalne organizowane w powiecie lubaczowskim:

- Ogólnopolski Festiwal Piosenki Religijnej w Lubaczowie
- Ogólnopolska Biesiada Teatralna w Horyńcu
- Festiwal Piosenki Maryjnej w Łukawcu
- Dni Kultury Niemieckiej w Polsce i Polskiej w Niemczech
- Tydzień Kultury Chrześcijańskiej w Lubaczowie
- Przegląd Grup Śpiewaczych w Starym Dzikowie
- Konkurs Plastyczny „Dzieło Roku” w Lubaczowie
- Ogólnopolski Festiwal Słowa Ernesta Brylla w Lubaczowie
- Ogólnopolski Festiwal Zespołów Pieśni i Tańca Polonez
- Triennale Rysunku Współczesnego w Lubaczowie
- Przegląd Dorobku Artystycznego Szkół w Lubaczowie
- Międzynarodowe Obozy Sportowo – Językowe w Lubaczowie
- Turniej Brydża Sportowego w Lubaczowie
- Dni Lubaczowa, Narola, Oleszyc, Cieszanowa
- Konkurs Palmy Wielkanocnej w Oleszycach

W powiecie prowadzi działalność Muzeum Regionalne w Lubaczowie, otworzone w 1958 r., przekształcone zostało w placówkę państwową. Posiada ponad 4 500 eksponatów z zakresu archeologii, historii miasta i regionu, militariów, etnografii i malarstwa oraz bogatą bibliotekę. Szczególnie cennym eksponatem jest kolekcja ikon. Stała ekspozycja muzealna obejmuje wystawy: dzieje miasta i regionu, kultura materialna wsi lubaczowskiej, sztuka artystów lubaczowskich i malarstwo ikonowe.

Funkcjonuje także kino w Lubaczowie z 270 miejscami na widowni. Według danych Urzędu Statystycznego w Przemysłu rocznie odbywa się tu 246 seansów filmowych, dla około 4 698 widzów.

Lokalna prasa

W powiecie Lubaczowskim wydawane są także publikacje prasowe podejmujące problematykę lokalną:

- „Kresowiak Galicyjski”
- Tygodnik „TERAZ” redagowany przez Klub Inteligencji Katolickiej
- „Roczniki Lubaczowskie”- wydawnictwo Towarzystwa Miłośników Ziemi Lubaczowskiej i Urzędu Miasta
- Strona w „Życiu Podkarpackim”

Działalność sportowa

Na terenie powiatu funkcjonuje Powiatowy Związek Sportowy, skupiający ludzi działających na rzecz rozwoju sportu.

W poszczególnych gminach powiatu działają Ludowe Koła Sportowe (sekcja piłki nożnej seniorów) jako samodzielne Stowarzyszenia Kultury Fizycznej. W Lubaczowie funkcjonuje Miejski Ośrodek Sportu prowadzący zajęcia z dziećmi i młodzieżą w sekcjach lekkiej atletyki, karate tradycyjnego, piłki koszykowej, brydża sportowego oraz piłki nożnej. Działalność sportową w tym mieście prowadzą również Miejski Klub Sportowy „POGOŃ” i Towarzystwo „Sokół”.

Powiat Lubaczów uczestniczy w różnych zawodach na szczeblu regionalnym, krajowym i międzynarodowym. Młodzież uczestnicząca w zajęciach karate tradycyjnego osiąga czołowe miejsca na Mistrzostwach Polski i turniejach międzynarodowych. Efektem pracy są cztery osoby powołane do kadry narodowej, uczestniczące w zgrupowaniach z najlepszymi karatekami w Polsce.

Organizowany jest także Turniej Powiatowy w Piłce Nożnej, Bieg Uliczny im. gen. Dąbka, Bieg im. gen. Kustronia, oraz wiele innych imprez sportowych.

Walory historyczne

Do najciekawszych zabytków kulturowych powiatu lubaczowskiego należą:

Lubaczów

- Ratusz ok. 1889 roku
- Kościół konkatedralny z poł. XVIII wieku według projektu Jana Lewińskiego
- Cerkiew parafialna - pod wezwaniem św. Mikołaja - wzniesiona w 1883 roku
- Pozostałości zamku - z fragmentami umocnień ziemnych z pozostałościami narożnych wież z XV wieku i kolebkowych piwnic z XVIII wieku.
- Cmentarz żydowski(kirkut) - z najstarszymi nagrobkami (macewami) z lat dwudziestych XVIII wieku.
- Stary spichlerz z końca XVIII wieku (obecnie siedziba Muzeum)

Narol

- Zespół pałacowy Łosiów murowany w latach 1770- 1781 według projektu Columbaniego.
- Kaplica Murowana 2 poł. XVIII wieku.

Ruda Różaniecka

- Zespół pałacowy murowany 1740r, przebudowywany i rozbudowywany XIX i pocz. XX wieku.

Zdjęcie 8. Zespół pałacowy w Rudzie Różanieckiej

Wielkie Oczy

- Klasztor OO. Dominikanów z kościołem parafialnym pod wezwaniem Niepokalanego Poczęcia NMP, murowany ok. 1667 -1684.
- Dwór obronny murowany w 2 poł. XVII wieku, (obecnie siedziba Urzędu Gminy), w pobliżu fortyfikacje bastionowe ziemne z XVII wiek.

Zdjęcie 9 Urzędu Gminy w Wielkich Oczach

- Bożnica murowana, koniec XIX wieku.

Horyniec Zdrój

- Zespół klasztorny Franciszkanów z 1758 roku
- Mauzoleum rodziny Ponińskich z początku XX wieku, (cmentarz grzebalny)
- Zespół pałacowy, murowany z XVII wieku (obecnie sanatorium Metalowiec)
- Teatr dworski, murowany w 1846 roku, (ob. Gminny Ośrodek Kultury)

Zdjęcie 10. Teatr dworski w Horyńcu Zdroju

Monasterz

- Pozostałości zespołu klasztornego Bazylianów

Radruż

- Zespół cerkiewny z 1583 roku
- Dzwonnica drewniana z XVI/ XVII wieku
- Dom diaka, murowany z XVII wieku.

Zdjęcie 10. Zespół cerkiewny w Radrużu

II. WIZJA ROZWOJU POWIATU LUBACZOWSKIEGO

1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Rozwój powiatu lubaczowskiego w ciągu najbliższych kilkunastu lat, które obejmuje niniejszy dokument, skoncentrowany będzie wokół następujących obszarów:

- gospodarki
- infrastruktury technicznej
- społeczeństwa
- terenów wiejskich
- środowiska naturalnego
- kultury, turystyki i rekreacji
- współpracy transgranicznej

Wymienione wyżej obszary wymagają priorytetowych kierunków działania. W przypadku powiatu lubaczowskiego jest to rozwój gospodarczy połączony z dalszą rozbudową infrastruktury technicznej. Małe i średnie przedsiębiorstwa staną się silnym ekonomicznym sektorem gospodarki.

Rozwój zasobów ludzkich stanowi obszar strategiczny i podstawę trwałego rozwoju powiatu oraz warunkuje racjonalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych.

Powiat posiada charakter rolniczy, dlatego duże znaczenie mają również działania podejmowane w tym obszarze. Długofalowa tendencja rozwojowa terenów wiejskich powinna polegać na stopniowym wzroście wielkości przeciętnego gospodarstwa rolnego oraz na umiarkowanym odpływie ludności wiejskiej do zajęć pozarolniczych i miast.

Walory krajobrazowe Roztocza oraz przygraniczne położenie powiatu powodują, że istotnym polem wizji rozwoju jest sektor turystyczny, a także współpraca transgraniczna. Ważnym źródłem ożywienia gospodarczego będzie szeroka aktywizacja walorów turystyczno-uzdrowiskowych w okolicach Horyńca, oraz cennych obiektów i miejsc dziedzictwa kulturowego.

Strategia opracowana została na podstawie raportu diagnostycznego oraz analizy słabych i mocnych stron powiatu lubaczowskiego, które pozwoliły na określenie jej problemów, ich zweryfikowanie i próbę znalezienia stosownych rozwiązań w kontekście jej szans rozwojowych. Strategia zawiera zhierarchizowane pod względem czasu i ważności decyzje rozwojowe, które pozwolą na dostosowanie powiatu do dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości.

Struktura części planistycznej została wypracowana od ogółu do szczegółu. W celu nadrzędnym powiatu zaznaczają się bowiem obszary, w których powinna być realizowana strategia, natomiast w każdym z obszarów cele szczegółowe, które zmierzać będą do osiągnięcia ogólnego celu nadrzędnego. Realizacja celów możliwa jest tylko poprzez wykonywanie całego szeregu zadań realizacyjnych. Dzięki takiej metodologii Strategia Rozwoju Powiatu Lubaczowskiego staje się świadomym i ukierunkowanym procesem podejmowania decyzji.

2. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON POWIATU LUBACZOWSKIEGO

Przeprowadzone wśród przedstawicieli społeczności lokalnej badania ankietowe dały możliwość dokładnego poznania powiatu poprzez pryzmat opinii mieszkańców, pozwoliły dodatkowo przybliżyć i określić najważniejsze jego problemy. Zadaniem badań ankietowych była odpowiedź na pytanie co zdaniem mieszkańców jest atutem powiatu, z jakimi boryka się on trudnościami i jak można te trudności zwalczać, wykorzystując rysujące się szanse. Respondenci kwantyfikowali również podstawowe dziedziny życia społeczno-gospodarczego w rozbiciu na poszczególne cechy.

Najwięcej osób za problem priorytetowy uznało bezrobocie oraz słabo rozwiniętą infrastrukturę techniczną. Na podstawie ww. ankiet ustalono również co wg. mieszkańców zaliczyć należy do pozytywnych cech powiatu. Większość wymieniała bliskie położenie przygraniczne, czyste środowisko, walory przyrodnicze i historyczne, oraz aktywną postawę władz powiatu.

Raport o stanie powiatu oraz wyniki ankiet były podstawą do analizy SWOT – mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń powiatu lubaczowskiego, przeprowadzonej wspólnie z uczestnikami debat. Analiza dotyczy sytuacji w jakiej obecnie znajduje się powiat, pozwala zrozumieć koncepcję rozwoju ekonomicznego, daje również możliwość określenia wzrostu gospodarczego poprzez zinventaryzowanie istniejących zasobów.

A. POŁOŻENIE; ŚRODOWISKO NATURALNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Przygraniczne położenie • Czyste środowisko naturalne • Lokalizacja uzdrowiska • Duży obszar zalesienia – około 45 % • Centralny przebieg linii kolejowej • Naturalne zasoby geologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjne położenie, tzw. ściana wschodnia • Brak środków finansowych • Utrudniony dostęp do środków finansowych • Brak inwestorów z zewnątrz • Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Wstąpienie Polski do UE • Otwarcie granicy wschodniej • Budowa przejścia granicznego w Budomierzu 	<ul style="list-style-type: none"> • Niepewna sytuacja polityczna i gospodarcza na Ukrainie • Kopalnia siarki w Baszni • Zapowiedź likwidacji linii kolejowej

B. EDUKACJA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost poziomu wykształcenia i kwalifikacji ludności • Wysoki poziom kultury mieszkańców • Stosunkowo duży przyrost naturalny • Trzy poziomowe szkolnictwo • Wysoki poziom nauczania 	<ul style="list-style-type: none"> • Odpływ ludzi wykształconych • Niedostosowanie do potrzeb rynku poziomu kształcenia w szkołach ponadpodstawowych • Zróżnicowanie wyposażenia szkół w gminach miejskich i wiejskich • Brak wyższej uczelni w powiecie • Brak bazy lokalowej dla gimnazjów
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie wyższej uczelni w powiecie • Zmiana profilu kształcenia w szkołach zawodowych • Zwiększenie nakładów finansowych na szkolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> • Migracja młodych, wykształconych ludzi z powiatu lubaczowskiego • Spadek nakładów ze strony państwa na szkolnictwo

C. ROZWÓJ SPOŁECZNY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki poziom działalności placówek kulturalno – oświatowych • Sprawnie funkcjonująca opieka społeczna • Poprawnie funkcjonująca opieka zdrowotna • Duży zasób taniej siły roboczej • Identyfikacja mieszkańców z powiatem i rozwinięta świadomość obywatelska • Niski poziom patologii społecznych • Dbłość o tożsamość narodową i kulturową, pielęgnowanie tradycji • Dobry stan bezpieczeństwa publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak specjalistycznej opieki zdrowotnej • Słabo wyposażony szpital w nowoczesny sprzęt leczniczy • Postępujące ubożenie społeczeństwa • Istniejące bezrobocie / również utajone/ • Brak możliwości zatrudnienia • Płytki rynek pracy • Roszczeniowe postawy społeczne i niski poziom kreatywności • Niski poziom dochodów ludności PKB na jednego mieszkańca oraz jakości życia mieszkańców • Bezrobocie strukturalne po byłych PGR
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z władzami województwa w zakresie wspólnego rozwiązywania problemów socjalnych • Budowa nowoczesnego szpitala, dobrze wyposażonego, zaspokajającego potrzeby mieszkańców powiatu • Sprzyjająca rozwojowi struktura wiekowa oraz niewykorzystane zasoby wykwalifikowanej siły roboczej • Wykorzystanie istniejących miejsc pracy • Tworzenie nowych miejsc pracy • Wzrost poziomu życia 	<ul style="list-style-type: none"> • Trudności finansowe związane z wdrażaniem reformy służby zdrowia • Wydłużenie cyklu budowy szpitala • Mało skuteczne formy walki z bezrobociem • Brak perspektyw życia dla ludzi młodych

E. GOSPODARKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Konkurencyjne ceny terenów inwestycyjnych • Wzrost liczby podmiotów gospodarczych sektora prywatnego • Dostateczna ilość placówek usługowo – handlowych • Wolne tereny i obiekty produkcyjne, gotowe do przyjęcia inwestorów • Istniejący potencjał techniczny i kultura techniczna przedsiębiorstw • Duży potencjał ludzki o stosunkowo wysokich kwalifikacjach • Konkurencyjne ceny terenów inwestycyjnych • Bliskość przejść granicznych • Dynamiczne podejście do lokalnego rozwoju gospodarczego • Właściwa polityka podatkowa w gminach 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaby ekonomicznie sektor małych i średnich przedsiębiorstw • Brak rynków zbytu na produkty • Niewykorzystane moce produkcyjne istniejących zakładów • Brak bazy przetwórczej dla produktów rolnych • Niewykorzystywanie zasobów siły roboczej • Brak organizacji gospodarczych • Niski wskaźnik przetwarzania surowców • Położenie na uboczu głównych szlaków komunikacyjnych i niewykorzystanie istniejących • Brak kapitału ograniczający tempo rozwoju • Wysokie bezrobocie • Bliskość granic a w związku z tym zwiększone ryzyko inwestycyjne • Słabo rozwinięta sieć instytucji pozarządowych wspierających rozwój regionalny
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa przejścia granicznego w Budomierzu • Możliwość wykorzystania sąsiedztwa Ukrainy dla rozwoju handlu i współpracy gospodarczej z rynkiem wschodnim • Rozwój drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa • Bogate zasoby surowcowe • Sąsiedztwo projektowanej autostrady • Rozwój handlu i współpracy gospodarczej z rynkiem wschodnim • Zwiększona dostępność powiatu do środków pomocowych Unii Europejskiej • Współpraca z innymi powiatami Zwiększanie się zainteresowania kapitału zagranicznego regionem • Korzyści wynikające z przesunięcia na wschód granic NATO i Unii Europejskiej • Właściwa polityka powiatu wspierająca rozwój gospodarczy 	<ul style="list-style-type: none"> • Wysokie oprocentowanie kredytów • Stagnacja gospodarki w kraju, spadek produkcji • Brak polityki zrównoważonego rozwoju regionalnego kraju w tym rządowego programu polityki regionalnej dla Polski Wschodniej • Niechęć inwestorów do lokalizowania się na obszarach słabo rozwiniętych • Brak gwarancji rządowych dla handlu z rynkiem wschodnim • Niestabilna sytuacja gospodarcza za wschodnią granicą • Brak zainteresowania inwestorów zewnętrznych • Zbyt wolny proces decentralizacji finansów publicznych, funduszy pomocowych oraz bariera wykorzystania środków zewnętrznych • Wzrost konkurencji dla przedsiębiorstw oraz gospodarstw rolnych powiatu wraz z procesem integracji europejskiej i globalizacją gospodarki • Uszczelnienie granicy wschodniej jako konsekwencja przystąpienia Polski do NATO

F. ROLNICTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Ekologiczna produkcja żywności • Sprzyjające warunki przyrodniczo-glebowe • Duży potencjał ludzki i gospodarczy w tym niektóre obiekty po zakładach rolnych • Przygraniczne położenie a w związku z tym eksport produktów rolnych na wschód • Możliwość zakupu ziemi po byłych PGR –ach i od osób prywatnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak bazy przetwórczej dla produktów rolnych • Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych • Ukryte bezrobocie na wsi • Brak trwałego powiązania przetwórstwa rolniczego z producentami • Mało efektywna produkcja roślinna i zwierzęca • Brak specjalizacji w produkcji rolnej • Zmniejszający się poziom globalnej produkcji rolnej co ma wpływ na sytuację ekonomiczno-produkcyjną gospodarstw • Brak organizacji producenckich
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość sprzedaży nadwyżek produktów rolnych w aglomeracjach miejskich i w powiązaniu z dużymi sieciami handlowym • Eksport na rynki zachodnie żywności z upraw ekologicznych • Rozwój drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa • Współpraca regionalna w dziedzinie wsi i rolnictwa • Zwiększona dostępność do środków pomocowych Unii Europejskiej przeznaczonych na obszary wiejskie • Powstawanie grup producenckich 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak skutecznej realizacji polityki strukturalnej państwa wobec rolnictwa i obszarów wiejskich • Nieopłacalność produkcji rolnej • Stagnacja gospodarki w kraju • Brak rynków zbytu • Import dotowanej żywności z Unii Europejskiej • Wzrost odłogowania ziemi • Upadek gospodarstw dużych i średnich towarowych

G. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Dobrze rozwinięta sieć drogowa • Dostępne, uzbrojone tereny pod budownictwo jednorodzinne • Centralny przebieg linii kolejowej • Dobrze rozwinięta sieć energetyczna, gazowa i wodociągowa • Tworzona sieć telekomunikacyjna • Ujęcia głębinowe dobrej jakości wód dla potrzeb bytowych mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny dróg • Braki w infrastrukturze ochrony środowiska • Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna • Słabe wykorzystanie infrastruktury kolejowej • Słabo rozwinięte budownictwo komunalne
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój budownictwa jednorodzinnego • Rozwój infrastruktury przejść granicznych • Wykorzystanie środków pomocowych Unii Europejskiej • Duże zaangażowanie społeczeństwa w budowę infrastruktury technicznej • Transport kolejowy jako alternatywny dla drogowego kontenerowego 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dogodnych systemów finansowania budownictwa • Likwidacja przez PKP linii kolejowej (pasażerskiej i towarowej) • Spadek nakładów na budowę i remonty dróg • Brak szybkich, krajowych połączeń komunikacyjnych i oddalająca się w czasie perspektywa ich budowy

H. KULTURA, SPORT, TURYSTYKA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • Walory turystyczno-środowiskowe Roztocza oraz bogactwo cennych obiektów i miejsc dziedzictwa kulturowego • Bogate zasoby naturalne lasów i kompleksów leśnych, rzek • Prężnie działające ośrodki kultury i sportu (biblioteki, domy kultury, kino, muzeum, zespoły sportowe itd.) • Cyklicznie organizowane triennale rysunku współczesnego o zasięgu krajowym • Organizowany „Ogólnopolski Festiwal Piosenki Religijnej” • Biesiada teatralna w Horyńcu o zasięgu ogólnopolskim 	<ul style="list-style-type: none"> • Słaba infrastruktura turystyczna i sportowo-rekreacyjna • Niski poziom obsługi ruchu turystycznego • Brak doświadczeń w zakresie tworzenia rynku turystycznego i agroturystycznego • Niewystarczająca promocja walorów przyrodniczo- kulturowych i krajobrazowych powiatu • Zły stan techniczny większości zespołów i obiektów dziedzictwa kulturowego • Brak tradycji czynnego wypoczynku • Słaba informacja turystyczna • Brak Powiatowego Ośrodka Sportu, Turystyki i Rekreacji, Powiatowego Centrum Kultury
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Wspieranie przez administrację samorządową i rządową rozwoju sektora turystycznego, umożliwiające wykorzystanie znaczących walorów przyrodniczo-krajobrazowych powiatu zwłaszcza na terenach wiejskich • Rozwój masowych imprez sportowych • Rozwój agroturystyki • Dynamiczny rozwój infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak tradycji korzystania z istniejących walorów turystycznych • Zmniejszające się środki finansowe na kulturę w budżecie państwa • Brak tradycji czynnego wypoczynku • Niewystarczająca ochrona środowiska

3. MISJA POWIATU LUBACZOWSKIEGO

Misja powiatu lubaczowskiego, wypracowana wspólnie z mieszkańcami w trakcie spotkań, koncentruje się na jego istotnych problemach, dostosowuje kierunki działań do długofalowych celów, równocześnie pełni funkcje motywacyjne i promocyjne. Dalsze prace inwestycyjne opierają się na niej i bezpośrednio z niej wynikają. Misja określa również obszary strategiczne. Przybliżony czasookres realizacji planu to najbliższe kilkanaście lat.

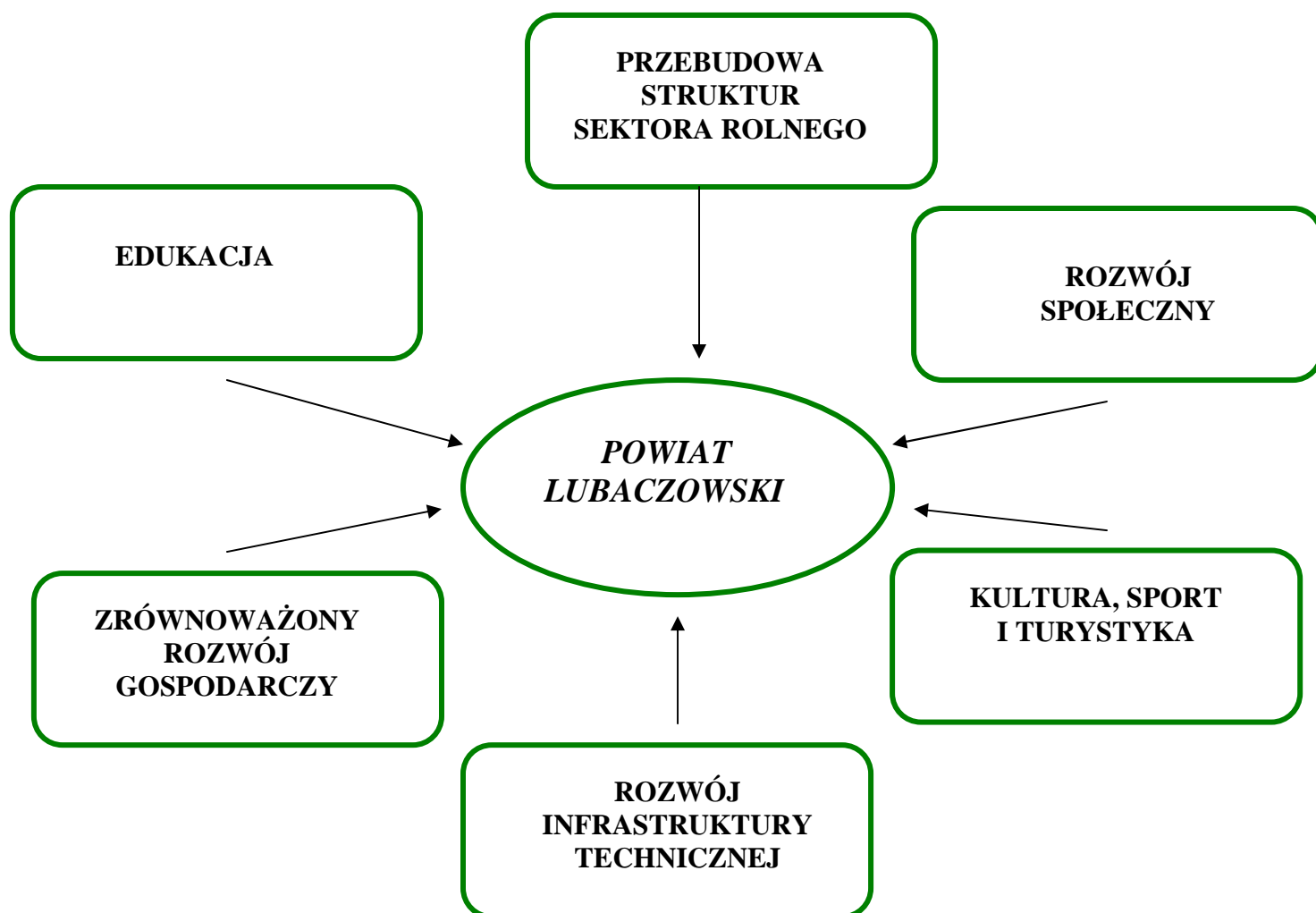
Położenie powiatu, w bliskim sąsiedztwie granicy państwa ma swoje dobre i złe strony, które w dużej mierze determinują jego przyszły rozwój. Możliwości tego rozwoju pozostaną bardzo ograniczone bez zasilenia dodatkowym, zewnętrznym kapitałem. Władze i mieszkańcy muszą więc poszukiwać nowych możliwości promując powiat na zewnątrz.

Powiat będzie promował przedsiębiorczość, wspierając inwestorów wewnętrznych oraz zachęcał inwestorów zewnętrznych dobrze rozwiniętą infrastrukturą techniczną i wolnymi obiektami pod inwestycje.

Szansą dla powiatu powinno być również otwarcie nowego przejścia granicznego w Budomierzu. Działania w tym kierunku prowadzone są wspólnie z władzami województwa.

Rolniczy charakter powiatu sprawia, że ważnym celem strategicznym jest przebudowa struktur sektora rolnego w celu kształtowania warunków pracy i życia ludności wiejskiej odpowiadających standardom cywilizacyjnym i pozwalającym mieszkańcom wsi realizować ich cele ekonomiczne, edukacyjne, kulturowe i społeczne.

Poniższy schemat przedstawia obszary strategiczne powiatu lubaczowskiego.

4. CELE I ZADANIA STRATEGICZNE

OBSZAR 1 ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY

CELE OPERACYJNE:

1. Utrzymywanie dotychczasowych miejsc pracy i poziomu produkcji
2. Tworzenie i poszukiwanie nowych miejsc pracy
3. Pozyskiwanie strategicznych inwestorów zewnętrznych
4. Aktywizacja gospodarcza powiatu
5. Promocja powiatu i jego obszarów inwestycyjnych
6. Tworzenie inkubatorów przedsiębiorczości
7. Poprawa efektywności podmiotów gospodarczych zwłaszcza w sferze przemysłu i handlu
8. Rozwój przedsiębiorczości w ramach współpracy transgranicznej
9. Optymalne wykorzystanie położenia i walorów środowiska w rozwoju gospodarczym.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Stwarzanie warunków konkurencyjności regionu poprzez podniesienie efektywności i sprawności funkcjonowania podmiotów gospodarczych
2. Poszukiwanie i pozyskiwanie środków pozabudżetowych na rozwój przedsiębiorczości
3. Pomoc administracyjno-prawna dla rozpoczynających działalność gospodarczą
4. Wydawanie i stałe uaktualnianie folderów reklamowych
5. Dalsze prowadzenie preferencyjnej polityki podatkowej, zachęcającej do tworzenia nowych miejsc pracy (system ulg podatkowych dla inwestorów)
6. Współpraca samorządu powiatu z gminami i przedsiębiorcami
7. Ochrona i promocja twórczości ludowej

OBSZAR 2 PRZEBUDOWA STRUKTUR SEKTORA ROLNEGO

CELE OPERACYJNE:

1. Zmiana struktury agrarnej gospodarstw
2. Wzrost jakości produkcji żywności
3. Wdrożenie efektywnych technologii w rolnictwie oraz przetwórstwie rolno-spożywczym
4. Wzmocnienie roli rolników na rynku produktów rolnych poprzez tworzenie grup producenckich i rozwój spółdzielczości.
5. Wdrażanie postępu biologicznego
6. Specjalizacja produkcji rolnej
7. Poprawa struktury ekonomiczno-społecznej obszarów wiejskich.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Dotacje dla rolników zalesiających grunty rolne
2. Scalanie gruntów
3. Zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie
4. Organizowanie lokalnych rynków rolnych
5. Stworzenie jednostek kontroli jakości żywności i certyfikacji
6. Tworzenie warunków dla prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej
7. Rozwój doradztwa rolniczego, edukacji społecznej i ekologicznej
8. Dostosowanie strukturalne rolnictwa do warunków regionalnych
9. Tworzenie warunków do standaryzacji produktów rolnych

OBSZAR 3

ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

CELE OPERACYJNE:

1. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej powiatu jako elementu wzmocnienia atrakcyjności inwestycyjnej
2. Modernizacja istniejącego układu komunikacyjnego
3. Starania o zachowanie istniejącej linii kolejowej
4. Rozbudowa infrastruktury chroniącej naturalne środowisko (kanalizacyjnej, gazowej, wodociągowej, oczyszczalni ścieków i składowisk odpadów)
5. Stwarzanie dobrych i godnych warunków życia mieszkańców

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Budowa i remonty istniejącej sieci drogowej
2. Telefonizacja powiatu
3. Budowa nowoczesnego systemu gromadzenia, przetwarzania, odbioru i składowania odpadów
4. Budowa sieci wodno-kanalizacyjnych i gazowych
5. Utrzymanie linii kolejowej
6. Zmiana źródeł energii cieplnej z węglowych na gazowe
7. Otwarcie przejścia granicznego Budomierz-Hruszew.

OBSZAR 4

OŚWIATA

CELE OPERACYJNE:

1. Dostosowanie kierunków i systemów kształcenia młodzieży do potrzeb rynku pracy
2. Utrzymywanie wysokiego poziomu kształcenia
3. Wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży
4. Rozwój edukacji w zakresie kształcenia ponadgimnazjalnego i wyższego
5. Wspieranie różnych form oświaty
6. Promocja młodzieży szczególnie uzdolnionej

ZADANIA RELIZACYJNE:

1. Zwiększanie udziału młodzieży uczącej się w szkołach średnich ogólnokształcących i technicznych
2. Wzmocnienie działań w zakresie unowocześnienia szkolnictwa zawodowego z wykorzystaniem nowoczesnych technologii
3. Doposażenie i modernizacja szkół
4. Rozwój bazy sportowej
5. Szkolenia dla nauczycieli, wprowadzenie dodatkowych zajęć dla dzieci i młodzieży (kursy języków obcych, obsługi komputera itd.)
6. Utworzenie filii wyższej szkoły zawodowej w Lubaczowie.

OBSZAR 5 ROZWÓJ SPOŁECZNY

CELE OPERACYJNE:

1. Zahamowanie procesów migracyjnych z terenu powiatu
2. Zmniejszenie poziomu bezrobocia
3. Wzrost poziomu usług medycznych
4. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego
5. Ograniczenie zjawiska patologicznych i kryminogennych
6. Pomoc społeczna rodzinom najuboższym
7. Wzrost mobilności społecznej, innowacyjności i umiejętności współpracy mieszkańców
8. Nawiązywanie współpracy z regionami krajów europejskich.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Zakończenie budowy Szpitala Powiatowego
2. Przyciąganie inwestorów z zewnątrz
3. Poszukiwanie nowych form pośrednictwa pracy
4. Wzrost nakładów na inspekcje, służby i straże powiatowe
5. Organizacja Centrum Zarządzania Kryzysowego na terenie powiatu
6. Organizacja kursów i szkoleń dokształcających dla mieszkańców
7. Wspieranie organizacyjne i finansowe organizacji społecznych.

OBSZAR 6 ROZWÓJ KULTURY, SPORTU I TURYSTYKI

CELE OPERACYJNE:

1. Wspieranie inwestycji służących ochronie środowiska i unikatowych wartości przyrody
2. Rozwój turystyki oraz standardu świadczonych usług
3. Zachowanie dziedzictwa kultury i patriotyzmu lokalnego
4. Zwiększenie dochodów z turystyki
5. Rozwój atrakcyjnych terenów rekreacyjnych
6. Wspieranie imprez kulturalnych i sportowych
7. wykorzystywanie walorów turystycznych, przyrodniczych i leczniczych Horyńca Zdroju.

ZADANIA REALIZACYJNE:

1. Budowa hoteli i przygotowanie bazy noclegowej pod kątem turystyki
2. Promocja zabytków historycznych i walorów krajobrazowych powiatu
3. Tworzenie gospodarstw agroturystycznych
4. Promocja zespołów pieśni i tańca oraz innej twórczości ludowej
5. Objęcie patronatu nad organizowanymi imprezami kulturalnymi np. Ogólnopolskim Festiwalem Piosenki Religijnej, Biesiadą Teatralną itp.
6. Prowadzenie działalności wydawniczej promującej powiat
7. Wspieranie Muzeum Regionalnego w Lubaczowie
8. Budowa zbiorników retencyjnych mających zarazem charakter rekreacyjny.